

Milja Kylmänen & Milla Smedlund

OPTOMETRISTIN SIJOITTUMINEN VALMISTUMISEN JÄLKEEN JA SIIHEN VAIKUTTAVAT ASIAT

OPTOMETRISTIN SIJOITTUMINEN VALMISTUMISEN JÄLKEEN JA SIIHEN VAIKUTTAVAT ASIAT

Milja Kylmänen & Milla Smedlund
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Optometrian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Optometrian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Kylmänen, Milja & Smedlund, Milla

Opinnäytetyön nimi: OPTOMETRISTIN SIJOITTUMINEN VALMISTUMISEN JÄLKEEN JA SIIHEN VAIKUTTAVAT ASIAT

Työn ohjaajat: Jussila, Aino-Liisa & Kemppainen, Leila

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 72 + 21 liitesivua

Vuonna 2008 alkanut taantuma on johtanut yhdessä optisen alan rakenne-muutoksen kanssa optikkoliikkeiden määrän vähentymiseen. Rakennemuutoksen vaikutuksesta kaupan- ja terveydenhuollon aloilla on tehostettu toimintaa suurentamalla yksikkökojoja ja keskittymällä ketjuliikkeiden yleistämiseen. Tämän seurauksena optikoiden avoimet työpaikat ovat vähentyneet ja samalla työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista ja siihen vaikuttavia asioita. Tavoitteena oli saada hyödyllistä tietoa, jonka avulla voitaisiin suunnitella keinoja vastavalmistuneiden optometristien työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi tavoitteena oli selkeyttää nykyistä optikoiden työtilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä opiskelijoille, kouluille, alan järjestöille ja työelämän eri tahoille.

Tutkimuksemme oli kvantitatiivinen, ja se toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena Oulun ammattikorkeakoulusta ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2010–2013 valmistuneille optometristeille. Toimeksiantajamme oli Oulun ammattikorkeakoulu. Kysely tehtiin ja analysoitiin Webropol-ohjelmalla. Kyselyyn vastasi 122 henkilöä 254:stä kyseisinä vuosina valmistuneista optometristeista.

Tutkimuksestamme voidaan tehdä johtopäätös, että melkein kaikki vastavalmistuneet optometristit saavat optometristin tutkintoa vastaavan työpaikan ja se saadaan suhteellisen pian valmistumisesta. Positiivista oli, että alaa vaihtaneita on todella vähän. Työpaikkaa hakiessa täytyy olla kuitenkin oma-aloitteinen, koska vastavalmistuneet optometristit kokivat työpaikan kysymistä suoraan työnantajalta edesauttavimmaksi asiaksi työllistymisessä tutkintoa vastaavalle alalle. Tuloksiamme voidaan hyödyntää vastavalmistuneiden optometristien työllistymisen edistämiseksi. Alan järjestöt ja koulut pystyvät vastaamaan paremmin vastavalmistuneiden työllisyyttä koskeviin kysymyksiin. Lisäksi positiivisten tutkimustulostemme myötä he voivat motivoida alan opiskelijoita valmistumaan ja jatkamaan uralla eteenpäin.

Asiasanat: työhönsijoittuminen, työllistyminen, optometristi, vastavalmistuneet

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Optometry

Authors: Kylmänen, Milja & Smedlund, Milla

Title of thesis: Transition of Optometrists from School to Post-graduation Life and Issues Associated to It

Supervisors: Jussila, Aino-Liisa & Kemppainen, Leila

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2014

Number of pages: 72 + 21 appendices

Recession that began in 2008, together with structural changes in optical field has contributed to decreasing number of optical stores. Due to these changes the trade and health care field have boosted performance by extending unit sizes and focusing on generalizing chain stores. This has led to a decline in vacant positions of opticians and at the same time the number of unemployed applicants has increased.

The purpose of our study was to find out the state of transition of optometrists from school to post-graduation life and issues related to it. Our aim was to gain useful information with which the means of the employment of newly graduated optometrists could be promoted. Furthermore our aim was to clarify the current work situation of opticians and conditions or phenomena that impact it to students, schools, optical organisations and working life.

Our study was quantitative and it was implemented as an electronic survey to the optometrists graduated between years 2010 and 2013 from Oulu University of Applied Sciences and Helsinki Metropolia University of Applied Sciences. Survey data was collected and analyzed using Webropol. The number of graduates responding to the survey was 122 out of 254 graduated.

From our research it can be concluded that nearly every newly graduated optometrist is employed in a job that corresponds their degree and that the employment takes place relatively soon after graduation. On another positive note there were only few of those who have changed their field after graduation. When applying for a job the graduate has to be initiative as according to our study the biggest contributor to ones employment was asking for a job straight from an employer. Results of this study could be used to promote employment of newly graduated optometrists. Optical organisations and schools can answer better to questions regarding employment of newly graduated optometrists. In addition to this they can further motivate students of the field to graduate and continue on their career.

Keywords: transition to work, a recent graduate, optometrist, employment

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPTOMETRISTI, OPTINEN ALA JA TYÖLLISTYMINEN	8
2.1 Optometristin perustutkinto	9
2.1.1 Optometristin osaamisvaatimukset	11
2.1.2 Optometristin lisä-, täydennys- ja jatkokoulutukset	14
2.2 Optometristin työllistyminen optisella alalla	16
2.2.1 Työmarkkinat ja optikoiden määrä	17
2.2.2 Työllisyystilanne	21
2.2.3 Työhönsijoittuminen ja siihen vaikuttavat asiat.....	27
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	36
4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	37
4.1 Tutkimusmenetelmä	37
4.2 Tutkimusjoukko	38
4.3 Aineistonkeruu	38
4.4 Tulosten käsittely ja analysointi.....	40
5 TUTKIMUSTULOKSET	41
5.1 Taustatiedot	41
5.2 Vastavalmistuneiden optometristien sijoittuminen.....	43
5.3 Vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen vaikuttavat asiat	49
6 POHDINTA	53
6.1 Tutkimustulosten tarkastelu	53
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	58
6.3 Tutkimuksen eettisyys.....	60
6.4 Tutkimuksen johtopäätökset	61
6.5 Omat oppimiskokemukset ja jatkotutkimushaasteet.....	62
LÄHTEET	64
LIITTEET	73

1 JOHDANTO

Vuonna 2008 alkanut taantuma on johtanut yhdessä optisen alan rakennemuutoksen kanssa optikkoliikkeiden määrän vähentymiseen. Rakennemuutoksen vaikutuksesta kaupan- ja terveydenhuollon aloilla on tehostettu toimintaa suurentamalla yksikkökokoja ja keskittymällä ketjuliikkeiden yleistämiseen. (Tast & Koivunen 2013, 6.) Tämän seurauksena optikoiden avoimet työpaikat ovat vähentyneet ja samalla työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut (Sardar 31.1.2014, sähköpostiviesti).

Vastavalmistuneiden optometristien työllistymisestä on tehty jonkin verran tutkimusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Tilastokeskus kokoavat joka vuosi tietoja vastavalmistuneiden työllistymisestä koulutusaloittain, -ohjelmittain ja yksiköittäin (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti). Tilastoista käy ilmi, että kysymykset ovat olleet näkökulmaltaan rajallisia, eikä työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä ole juurikaan tutkittu. Optometristien työllistymiseen vaikuttavista asioista emme ole löytäneet tutkimuksia. Lisäksi Metropolia- ja Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien työllistymistä ei ole löytynyt koostetta.

Vuonna 2007 on tehty laadullinen opinnäytetyö ”Optometristin ensimmäisen työpaikan valinta”, joka toteutettiin pienelle tutkimusjoukolle. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, mitkä asiat ohjaavat vastavalmistuneiden optometristien ensimmäisen työpaikan valintaa. Tuolloin optometristien työtilanne oli pääosin hyvä, ja lähtökohtana opinnäytetyössä oli, että optometristit voivat valita työpaikkansa. (Kallio & Nikko 2007, 2.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista ja siihen vaikuttavia asioita. Haluamme kartoittaa, mistä vastavalmistuneet ovat saaneet koulutustaan vastaavaa työtä, mikä on työsuhteiden määrä, minkälaisia työsuhteet ovat olleet ja kuinka kauan ne ovat kestäneet. Lisäksi meitä kiinnostaa vastavalmistuneiden alueellinen sijoittuminen. Tarkoituksenamme on myös selvittää syitä alan vaihtoon. Valitsimme tämän aiheen, koska huomasimme puutteita keräämässämme aiemmassa tiedossa, joihin toi-

voimme vastauksia tutkimuksellamme. Aihe kiinnosti meitä myös siksi, koska työnhaku on meille ajankohtainen.

Viitekehukseemme kokosimme tietoja optometristin työnkuvasta, perustutkinosta, työllistymisestä, työhönsijoittumisesta ja siihen vaikuttavista asioista. Tutkimuksemme oli kvantitatiivinen ja aineisto kerättiin sähköisesti Webropol-ohjelman avulla Facebook:n optometristien yksityisistä ryhmistä vuosikursseittain. Kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yleistettävää tietoa (Kananen 2008, 10,11).

Tutkimustamme voitaisiin käyttää pohjana suunniteltaessa keinoja vastavalmistuneiden optometristien työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi tutkimus voi selkeyttää nykyistä työtilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä opiskelijoille, kouluille, alan järjestöille ja työelämän eri tahoille.

2 OPTOMETRISTI, OPTINEN ALA JA TYÖLLISTYMINEN

Optometrismi on näkemisen ammattilainen, joka on suorittanut optometristin tutkinnon ja saanut laillistuksen ammattiin sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta Valviralta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013a, viitattu 12.10.2013). Valmistuneen henkilön tutkintonimike on optometrismi ja hän toimii nimikkeellä laillistettu optikko (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013a, viitattu 9.10.2013).

Optometristin työtehtäviin kuuluu enimmäkseen näöntutkimuksien sekä silmälasimääräyksien tekeminen. Asiakkaalta saatujen esitietojen ja tehdyn tutkimuksen perusteella optometrismi selvittää mahdollisen näönkorjaustarpeen. Kysymysten avulla saadaan selville myös asiakkaan sairaudet ja lääkitykset, jotka voivat olla yhteydessä silmän terveydentilaan. Mikroskoppoinnin avulla pystytään huomaamaan mahdolliset silmän poikkeavuudet. Optikon työtehtäviin kuuluu myös oikeanlaisten linssityyppien valinta sekä silmälasien sovittaminen ja taituttelu asiakkaalle sopiviksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013a, viitattu 12.10.2013.) Muita kädentaitoja vaativia tehtäviä ovat linssien reunahionta kehukseen sekä silmälasien huolto ja korjaus (Suomen optinen toimiala 2013a, viitattu 30.11.2013). Suorittamalla lisäkoulutuksen optometrismi voi sovittaa piilolaseja ja opastaa niiden käytössä. Näkemistä helpottavat apuvälineet ja silmien terveydentilan tutkiminen liittyvät tulevaisuudessa entistä enemmän optometristin työnkuvaan, sillä ikääntyvien määrä väestössä kasvaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013a, viitattu 12.10.2013.)

Optometristin yleisin työpaikka on optikkoliike, jossa hän voi työskennellä joko itsenäisenä yrittäjänä tai työntekijänä (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013a, viitattu 9.10.2013). Lisäksi työpaikkoina voivat olla terveydenhuollon ja työterveyshuollon yksiköt (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013a, viitattu 12.10.2013). Terveydenhuollossa optometrismi työskentelee yhdessä silmälääkärin kanssa. Optometrismi ei voi kuitenkaan tehdä diagnoosia tai hoitaa silmänsairauksia, mutta tarvittaessa ohjaa lääkärille. (Terveystalo 2013, viitattu 18.10.2013.) Optometrismi voi työskennellä myös tutkimuslaitoksissa oman alansa kehittäjänä. Tutkimustehtävien parissa työskennellessään optometrismi saa lisää tietoa ammat-

taan ja erilaisista työskentelytavoista. (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013a, viitattu 9.10.2013.) Optometristin työpaikkoihin voivat kuulua myös erilaiset tukuliikkeet (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013a, viitattu 12.10.2013).

Optometristin vähimmäispalkka määräytyy laissa määrätyn optikon työehtosopimuksen mukaan. Optometristin vähimmäispalkka on 1.4.2014 alkaen 2460 euroa kuukaudessa. Optometristiopiskelijan palkka on vähintään 65 % tästä summasta. Optometristit voivat saada erilaisia lisiä, kuten piilolasi- ja lääkelisän käytyään näihin vaadittavan lisäkoulutuksen. Näitä lisiä ei makseta optometristille, jos kyseessä olevat koulutukset on käyty osana optometristin tutkintoa. (Optikoiden työehtosopimus 2014, 4:12. 1–7 §.)

2.1 Optometristin perustutkinto

Optometristin tutkintoon tähtäävää koulutusta järjestetään Oulun ammattikorkeakoulussa ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulussa (Suomen optinen toimiala 2013a, viitattu 18.10.2013). Optometrian opintojen laajuus on 210 opintopistettä, ja ne kestävät noin kolme ja puoli vuotta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2006, viitattu 30.11.2013).

Oulussa aloituspaikkoja on kevään yhteishaussa 28 (Oulun ammattikorkeakoulu 2013a, viitattu 9.10.2013). Helsingin Metropolia-ammattikorkeakouluun voi hakea kevään ja syksyn yhteyshauissa. Aloituspaikkoja on sekä kevään että syksyn yhteishauissa 24 eli yhteensä 48. (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013a, viitattu 9.10.2013.) Nuorten ja aikuisten koulutuksesta valmistui vuoden sisällä yhteensä noin 64 optometristia vuosina 2010–2013 (Opetushallinto 2014, viitattu 23.2.2014).

Tutkimuksessamme vastavalmistuneet optometristit ovat 2010–2013 vuosina valmistuneita optometristeja. Määrittelimme sen näin, sillä he ovat valmistuneet alle viiden vuoden sisällä. Yli viisi vuotta sitten valmistuneilla optometristeilla saattoi olla merkittävästi erilainen yhteiskunnallinen tilanne kuin 2010–2013 valmistuneilla. Halusimme, että kaikki kohdejoukkomme henkilöt ovat valmistuneet samankaltaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa. Jos olisimme ottaneet

tutkimusjoukkoomme yli viiden vuoden takaa valmistuneita, emme olisi voineet yleistää vastauksia koskemaan nykyhetkeä.

Optometristien opetussuunnitelmiin kuuluu perusopintoja, joiden tarkoitus on antaa opiskelijalle yleistietämystä alan teoriasta ja viestinnästä. Perusopintojen tavoitteena on myös perehdyttää opiskelija alan työelämään sekä alan yhteiskunnalliseen ja kansainväliseen asemaan. Lisäksi perusopinnot antavat ammatin kannalta riittävät kielitaidolliset valmiudet. (Oulun ammattikorkeakoulu 2013c, viitattu 14.10.2013.)

Optometristin opetussuunnitelmaan kuuluu ammattiopintoja, jotka ovat perustana opiskelijan ammattiosaamiselle (Oulun ammattikorkeakoulu 2013b, viitattu 9.10.2013). Näihin opintoihin kuuluvat optometrian opinnot, matemaattisluonnontieteelliset ja lääketieteelliset aineet sekä tutkimus-, kehittämis- ja johtamisosaaminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2006, viitattu 30.11.2013).

Ohjatussa työharjoittelussa opiskelija soveltaa koulussa opittuja ammattialan tietoja ja taitoja käytäntöön (Oulun ammattikorkeakoulu 2013d, viitattu 23.11.2013). Harjoitteluista opiskelija saa työelämäkokemusta, joka toimii pohjana opiskelijan ammatti-identiteetille ja tulevaisuuden suunnittelulle. Harjoittelussa opiskelija voi myös verkostoitua ja luoda uusia kontakteja työelämään, mikä auttaa tulevaisuuden työhaussa. (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2010, viitattu 18.10.2013.) Harjoittelupaikaksi soveltuvat optikkoliikkeet, mutta myös muut alan palveluja tarjoavat yksiköt kuten silmätautien klinikat keskussairaloissa sekä vastaavanlaiset harjoittelupaikat ulkomailla (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2006, viitattu 30.11.2013).

Vapaasti valittavat opinnot tukevat opintokokonaisuutta. Opiskelija voi hankkia näitä opintoja alan koulutusta tarjoavien ammattikorkeakoulujen lisäksi muista ammattikorkeakouluista. Lisäksi on mahdollista hyväksilukea tiettyjä opintoja, jotka opiskelija on suorittanut vastaavan tasoissa korkeakouluissa tai ulkomaisissa oppilaitoksissa. (Oulun ammattikorkeakoulu 2013e, viitattu 28.10.2013.)

Opintojen loppuvaiheessa opiskelija toteuttaa opinnäytetyön. Tavoitteena opinnäytetyössä on, että opiskelija soveltaa oppimaansa koulutusalan asiantunti-

jana. Useat opiskelijat tekevät opinnäytetyönsä yhteistyössä jonkin organisaation kanssa. Opinnäytetyö voi olla esimerkiksi tutkimus-, selvitys- tai kehittämiss tehtävä. Opinnäytetyö on myös mahdollista toteuttaa suunnittelu- tai tuotekehitystyönä. Työn tilaaja voi saada yhteistyöstä esimerkiksi uusia tuotteita ja palveluita. Opinnäytetyö voi myös tuoda uuden työskentelytavan kokeiltavaksi, sovellettavaksi tai arvioitavaksi työelämään. (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013b, viitattu 28.10.2013.)

Viime vuosien aikana optometristin opetussuunnitelman sisältöä on laajennettu uusilla osa-alueilla. Näitä ovat piilolinssien määräys- ja sovitusoikeus, diagnostisten lääkeaineiden käyttö silmien tutkimisessa sekä heikkonäköisten apuvälineiden sovitusoikeus. (Mäenpää 2012, 22.) Vuonna 2014 valmistuvat ovat ensimmäisiä optometristeja, jotka saavat laillistukset valmistuessaan (Metropolia-ammattikorkeakoulu 2013c, viitattu 23.2.2014; Oulun ammattikorkeakoulu 2014b, viitattu 23.2.2014).

2.1.1 Optometristin osaamisvaatimukset

Optometristi hallitsee valmistuttuaan omaan alaansa liittyviä tietoja ja taitoja ja on pätevä laillistetuksi optikoksi. Pätevyyttä kuvataan myös termillä kompetenssi. Paane-Tiainen (2000, 96) mukaan kompetenssi ilmenee kyvykkyytenä ja vahvistuu sekä rakentuu ammatillisen kasvun myötä. Ammattikorkeakouluille on määriteltäviä omia kompetenssi- eli pätevyysvaatimuksia, joita optometristin tulisi osata valmistuttuaan (Karelia 2013, viitattu 5.11.2013). Lisäksi työelämällä on omat vaatimuksensa eli kvalifikaatiot, joihin optometristin olisi hyvä osata vastata (Paane-Tiainen 2000, 95).

Koulutusohjelmakohtaiset osaamisvaatimukset

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu on julkaisut Arene ry:n eli Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston suositukset koulutusohjelmakohtaisista kompetenssi-vaatimuksista ammattikorkeakouluille. Arene ry on käyttänyt apunaan osaamistavoitteiden määrittelytyössä eurooppalaista tutkintojen viitekehysten (EQF) luonnosta, Suomen korkeakoulututkintojen kansallisen viitekehysten luonnosta

ja Tuning-projektin linjauksia. Kompetensseihin kuuluvat sekä yleiset että koulutusohjelmakohtaiset pätevyysvaatimukset. (Karelia 2013, viitattu 5.11.2013.) Yleisiä kompetensseja ovat itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen (Karelia 2006b, viitattu 8.3.2014).

Optometrian opetussuunnitelmassa osaaminen on jaettu viiteen osa-alueeseen: näköjärjestelmän ydinosaaminen, näönhuollon ydinosaaminen, tutkimustekninen ydinosaaminen, optometrian alueen tekninen erityisosaaminen sekä kehittämis- ja tutkimusosaaminen. Näköjärjestelmän ydinosaamiseen kuuluu silmien ja näköjärjestelmän osaaminen sekä niiden normaalien ja poikkeavien toimintojen tunnistaminen. Lisäksi optometristin on tiedettävä, miten ikääntyminen ja yleis- ja silmäsairaudet vaikuttavat silmiin, näkemiseen ja toiminnalliseen näkökykyyn. Optometristi osaa tutkimuksensa perusteella todeta, ettei tutkittavalla todennäköisesti ole silmäsairautta. Tarvittaessa optometristi ohjaa asiakkaan jatkotutkimuksiin lääkärille. (Karelia 2006a, viitattu 5.11.2013.)

Näönhuollon ydinosaamiseen kuuluu, että optometristi osaa ymmärrettävästi kertoa näöstä, näkemisen ongelmista ja niiden korjaamisesta asiakkaalle. Hän osaa määrittää myös silmien taittovirheet ja silmäparin asentopoikkeamat sekä selvittää ja korjata yhteisnäön poikkeavuuksia. Optometristi osaa sovittaa piilolaseja ja ohjata niiden käytössä. Hän tietää optimaaliset ratkaisut näkemisen ja näköympäristön parantamiseksi. Lisäksi optometristi osaa määrittää itsenäisesti asiakkaansa apuvälineiden tarpeen ja tarvittavat korjausratkaisut. Hän määrää tarvittaessa apuvälineitä ja ohjaa niiden käytössä. (Karelia 2006a, viitattu 5.11.2013.)

Kompetenssivaatimukseen kuuluu myös tutkimustekninen ydinosaaminen. Tämä sisältää ammattiin kuuluvien tutkimus- ja mittausmenetelmien teoreettisen sekä käytännön teknisen osaamisen. Lisäksi optometristi tietää, kuinka laitteita, koneita ja työvälineitä käytetään määrittäessä parametreja terveysteknisiin korjausratkaisuihin. (Karelia 2006a, viitattu 5.11.2013.)

Optometrian alan teknisen erityisosaamisen vaatimuksena on, että optometrismi osaa määrittää toimivimmat optiset korjausvaihtoehdot asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisesti. Lisäksi optometrismi on tunnettava laajasti erilaisia linssiteknologisia vaihtoehtoja ja osattava sovittaa silmälaseja, opastaa niiden käytössä sekä tehdä sujuvasti silmälasien huollot ja jälkitarkastukset. Optometrismi osaa myös arvioida, että silmälasit ja muut optiset apuvälineet ovat sopivia anatomisesti, teknisesti ja esteettisesti. Optometrismi olisi hyvä myös hallita tarkkuutta vaativat tehtävät, jotka edellyttävät kädentaitoa ja visuaalista hahmottamista. (Karelia 2006a, viitattu 5.11.2013.)

Optometrian koulutusohjelman osaamisalueeseen kuuluu kehittämis- ja tutkimusosaaminen. Optometrismi osaa ohjata asiakkaitaan, asiakasyhteisön jäseniä, henkilöstöä ja opiskelijoita. Tämä edellyttää, että optometrismillä on hyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Optometrismi pystyy työskentelemään itsenäisesti ja tarvittaessa jakamaan työtehtäviä muille työntekijöille toimiessaan ryhmän jäsenenä tai vastuullisena esimiehenä. Optometrismi ottaa huomioon tutkimus- ja kehittämistoiminnan merkityksen sekä oman alansa että muiden alojen kehittämisessä. Lisäksi optometrismi on osattava soveltaa teoreettista tietoa ja alan tutkimustietoa työelämäänsä. Optometrismi olisi hyvä ymmärtää toimintansa kriittisen tarkastelun, tutkivan työotteen ja muiden ammatillisten kehittämistoimintojen merkityksen työelämässä. Kehittämis- ja tutkimusosaamisen vaatimuksena on myös, että optometrismi ymmärtää yrittäjyyden merkityksen optisen alan perustoiminnoissa ja osaa soveltaa kehittämis- ja tutkimusosaamistaan myös yrittäjyyden kehittämiseksi. (Karelia 2006a, viitattu 5.11.2013.)

Työelämän osaamisvaatimukset

Työelämällä on omat vaatimuksensa, joihin optometrismi olisi hyvä osata vastata. Vaatimusta kuvataan myös termillä kvalifikaatio, joka kertoo, millaista tietotaitoa täytyy hallita, jotta työtä voi tehdä. Se on ulkoisten, mitattavien ammattipätevyysvaateiden ja -valmiuksien kuvausta. Kvalifikaatiot jaetaan yleensä tuotannollisiin tietoihin ja taitoihin, normatiivisiin ja innovatiivisiin ominaisuuksiin. (Paane-Tiainen 2000, 95.)

Tuotannolliset kvalifikaatiot ovat teknisiä ammatillisia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työn suorittamiseen (Paane-Tiainen 2000, 95). Optometristin työssä niitä voisivat olla esimerkiksi näöntarkastuksien ja linssien hiomisen hallitseminen sekä eri linssiteknologisten ratkaisujen tunnistaminen. Koulutus antaa valmiudet näiden asioiden osaamiseen, mutta opiskelijan vastuulle jää, kuinka syvällisesti opiskelija hallitsee edellä mainitut tiedot ja taidot. Itsenäisen opiskelun aikana opiskelija voi harjoitella esimerkiksi näöntarkastuksien ja linssien hiomista, jotta hän saisi varmuutta näiden tekemiseen.

Normatiiviset kvalifikaatiot ovat henkilökohtaisia ominaisuuksia, joita työnantaja edellyttää. Ne jaetaan mukautumis- ja motivaatiokvalifikaatioihin sekä sosiokulttuurisiin kvalifikaatioihin. Mukautumiskvalifikaatioihin kuuluu luotettavuus, tunnollisuus ja työn ulkoisten ehtojen mukainen toiminta kuten työaika ja työkuri sekä sopeutuminen työyhteisöön. Motivaatiokvalifikaation vaatimuksena on, että työhön sitoudutaan ja ollaan oma-aloitteisia sekä päteviä. Sosiokulttuurisiin kvalifikaatioihin kuuluu kommunikaatio- ja roolinottotaidot, jotka ovat tärkeitä verkostoitumisessa. (Paane-Tiainen 2000, 95.) Nämä taidot ovat sellaisia, joita optometristi oppii työskennellessään organisaatiossa. Lisäksi elämän varrella pystyy kehittämään luotettavuutta, tunnollisuutta ja kommunikointitaitoja.

Kvalifikaatiot sisältävät myös innovatiiviset kvalifikaatiot, jotka tarkoittavat kykyä ja halukkuutta täydentää ammattitaitoa. Lisäksi vaatimuksena on, että pystytään toimimaan rutiineista poikkeavalla tavalla ja työskentelemään sekä joustavasti että dynaamisesti. Nämä taidot voi täyttää vasta kun tuotannolliset peruskvalifikaatiot osataan. (Paane-Tiainen 2000, 95, 96.) Optometristi pystyy soveltamaan koulutuksesta saatuja tietoja sitten, kun optometristi on saanut tarpeeksi työkokemusta ja työhön vaadittavat tiedot on sisäistetty.

2.1.2 Optometristin lisä-, täydennys- ja jatkokoulutukset

Laki velvoittaa optometristia kehittämään ammattitaitoaan seuraavasti:

Terveystieteiden ammattihenkilö on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja

määräyksiin. Terveysthuollon ammattihenkilön työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammattihenkilö voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki terveysthuollon ammattihenkilöistä 559/1994 3:18.1-2§).

Valmistuneen optometristin minimivaatimus täydennyskoulutusveloitteelle on 30 pistettä viiden vuoden aikana. Yksi piste vastaa 45 minuutin täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutusrekisterin ylläpitäjä on Suomen Optikoiden Ammattiliitto ja toimeksiantaja Optometrian Eettinen Neuvosto. (Suomen optinen toimiala 2013b, viitattu 27.1.2014.) Sosiaali- ja terveystministeriö on laatinut suosituksen täydennyskoulutuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointikriteereihin liittyen (Sosiaali- ja terveystministeriö 2004, viitattu 20.2.2014). Optometristin täydennyskoulutusta järjestävät muun muassa yritykset henkilökunnalleen, Oulun ammattikorkeakoulu, Metropolia-ammattikorkeakoulu, Suomen Työnäköseura, Silmähoitajat ry, Suomen Piilolasiseura, Suomen optinen toimiala sekä linssivalmistajat (Paavola 12.2.2014, sähköpostiviesti). Esimerkiksi vuoden 2011 Suomen optisen toimialan järjestämällä Optometriapäivillä oli aiheena forioiden tutkiminen, akkommodaatio-ongelmat, työilon löytäminen ja myyminen (Paavola & Tuhkio 2012, 34–37).

Lain mukaan piilolaseja ja heikkonäköisten apuvälineitä saa määrätä ja sovittaa laillistettu optikko, joka on suorittanut vastaavan lisäkoulutuksen (Asetus terveysthuollon ammattihenkilöistä 564/1994 16.2-3§). Optikolla on myös oikeus käyttää diagnostisia lääkeaineita vastaanottoiminnassaan suorittuaan lain mukaisen pätevöittävän lisäkoulutuksen (Laki terveysthuollon ammattihenkilöistä 559/1994 4a:23d§; Sosiaali- ja terveystministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 2010/1088 2:6.1,2§). Yllä mainittuja lakisääteisiä lisäkoulutuksia järjestävät Oulun ammattikorkeakoulu ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu (Paavola 12.2.2014, sähköpostiviesti).

Lisäksi Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu järjestää yhteistyössä työterveyslaitoksen kanssa työterveyshuollon asiantuntijakoulutusta optikoille. (Metropolia 2013d, viitattu 20.2.2014). Työterveyshuollon ammattihenkilöillä ja

asiantuntijoilla tulee olla lain tarkoittama pätevyys (Työterveyshuoltolaki 1383/2001 2:5.2§).

Valmistuneen optometristin on myös mahdollista suorittaa ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Opintojen laajuus on 90 opintopistettä ja kesto yhdestä ja puolesta vuodesta kahteen ja puoleen vuoteen. (Oulun ammattikorkeakoulu 2014a, viitattu 27.1.2014.) Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut voi työskennellä esimerkiksi esimiestehtävissä, asiantuntijana tai kehittämistehtävissä sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa (Metropolia 2014, viitattu 27.1.2014).

2.2 Optometristin työllistyminen optisella alalla

Suomessa optisella alalla tarkoitetaan näöntutkimiseen liittyviä palveluja sekä silmä-, piilo- ja aurinkolasien sekä niiden oheistuotteiden tukku- ja vähittäiskauppaa. Näöntutkimuksia saa tehdä itsenäisesti vain silmätautien erikoislääkäri tai laillistettu optikko. Tuotekauppa on vapaata, mutta vaatii teknistä tietämystä alan työntekijöiltä. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2014.) Optisen alan tutkintoja ovat optometristin lisäksi optinen myyjä ja optiikkahioja (Suomen optinen toimiala 2014a, viitattu 9.2.2014).

Optisen alan yritykset ovat hyvin ketjuuntuneita. Yksittäiset yritykset ovat pääasiassa pienyrityksiä ja liikevaihto yksittäisissä toimipaikoissa on alhainen. Suurten ketjujen toimipaikkakohtainen liikevaihto on selvästi korkeampi pienten toimijoiden vastaavaan verrattuna. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2014.)

Tulevaisuudessa alan palveluliiketoiminnalle odotetaan kasvua. Vuoteen 2020 mennessä palveluiden osuuden liikevaihdosta tavoitellaan olevan 20 prosenttia. (Lehtinen 2013, 6.) Väestön ikääntymisen myötä kysyntä näönhuollon palveluille kasvaa, mikä lisää tarvetta optikkoliikkeiden, perusterveydenhuollon ja sairaaloiden väliselle yhteistyölle. Optikoiden roolin silmän terveyden tutkimisessa oletetaan suurenevan. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2013.) Tulevaisuudessa optikkopalveluiden nähdään siirtyvän lähemmäksi

asiakasta, jopa hänen kotiinsa (Kaupan liitto 2013, viitattu 22.2.2014). Suunnitteilla on myös, että optometrismi voisi olla enemmän mukana silmäkirurgiassa esimerkiksi esi- ja jälkitarkastuksien osalta (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2013).

Teknologian kehittymisen myötä saadaan jatkuvasti uusia tuotteita ja tutkimuslaitteita, joiden avulla voidaan ratkaista näkemiseen liittyviä ongelmia. Alan henkilöstön on tunnettava alan uusin teknologia ja tuotteet, oltava palveluhenkisiä ja myyntitaitoisia. Näönhuollonpalvelujen monimuotoistuesssa ja tekniikan kehittyessä optikoiden ammatti- ja täydennyskoulutuksen merkitys on suuri ja sen on vastattava alan kehittymistä. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2013.)

2.2.1 Työmarkkinat ja optikoiden määrä

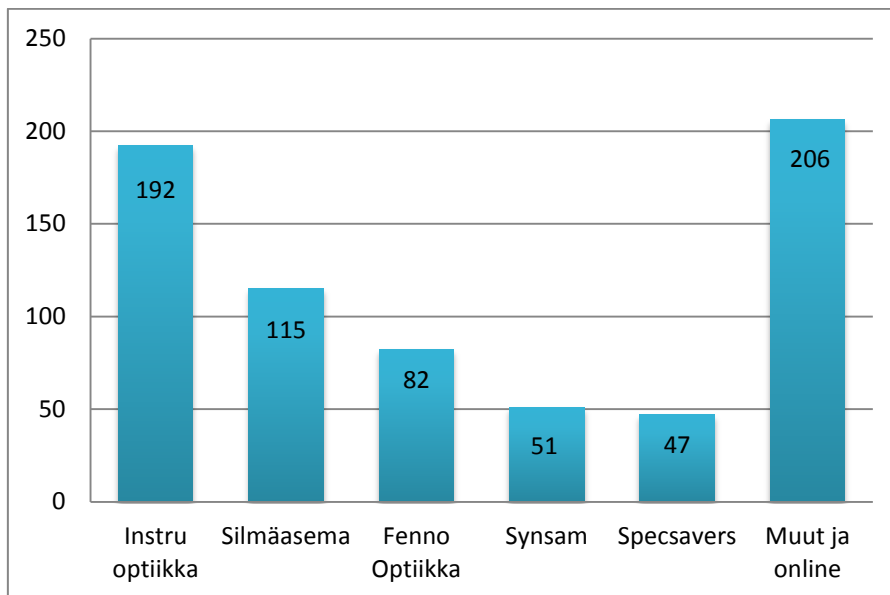
Suomen optinen toimiala on koonnut Optisen alan toimialastrategian 2012, jossa on useiden alan toimijoiden näkemyksiä tärkeistä toiminta-alueista ja menestystekijöistä. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2014.) Optisen alan toimialastrategiassa on julkaistu Tilastokeskuksen tieto vuoden 2011 liikkeiden määrästä. Suomessa oli silloin 473 yritystä, joilla oli toimipaikkoja 789. Näiden yritysten toimiala oli optisen alan vähittäiskauppa. Alan tukkukaupasta vastaavia yrityksiä oli 71 ja niillä oli 78 toimipaikkaa Suomessa. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2014.)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston mukaan työkäisten optikoiden määrä on noussut tasaisesti vuodesta 2009 vuoteen 2011 asti (katso taulukko 1). Työkäisiksi määritellään kaikki, jotka ovat alle 65-vuotiaita. Vuoteen 2012 optikoiden määrä on kasvanut vain neljällä ja vuoteen 2013 määrä on vähentynyt 12:lla. Vuonna 2013 työkäisiä optikkoja oli 1821. Valviran rekisterin mukaan ei voida tietää toimivatko laillistetut henkilöt edelleen optikkoina. (Sallinen 29.1.2014, sähköpostiviesti.)

TAULUKKO 1. Työikäisten optikoiden määrä vuosina 2009–2013 (Sallinen 29.1.2014, sähköpostiviesti)

Vuosi	2009	2010	2011	2012	2013
Laillistetut optikot (työikäiset)	1755	1789	1829	1833	1821

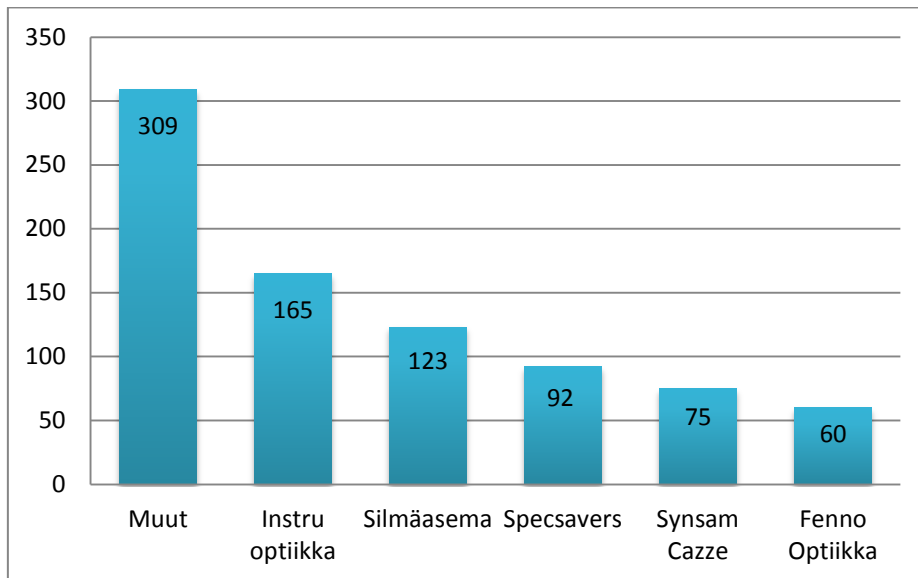
Alan myymälöiden määrä väheni vuonna 2012 74 toimipisteellä. Tämä johtuu rakennemuutoksesta, jonka vaikutuksesta kaupan- ja terveydenhuollon aloilla on tehostettu toimintaa suurentamalla liikekokoja ja keskittymällä ketjuliikkeiden yleistämiseen. Lisäksi optikkoliikkeiden määrän vähenemiseen on syynä taloudellinen tilanne. (Tast & Koivunen 2013, 6.) Vuonna 2013 liikkeitä oli 693 eli 22 liikettä vähemmän kuin edellisellä vuotena. Myymälöitä hävisi eniten Specsavers:ltä ja toiseksi eniten Instru optiikalta (katso kuvio 1). Eniten liikemääräänsä kasvatti Silmäasema ja Fenno Optiikka. (Tast 22.4.2014, sähköpostiviesti.)

KUVIO 1. Optikkoliikkeiden määrä 2013 (Tast 22.4.2014, sähköpostiviesti)

Vuonna 2009 optikkoliikkeitä oli 824 eli 131 liikettä enemmän kuin vuonna 2013 (katso kuvio 2). Vuonna 2010 Instru optiikan ja Fenno optiikan liikkeiden määrä lisääntyi ja muiden liikkeiden määrä laski (Suomen optinen toimiala 2011, viitat-

tu 4.2.2014). Vuonna 2011 Synsam ja ketjuihin kuulumattomien liikkeiden osuus laski. Silmäaseman liikkeiden määrä oli sama kuin vuonna 2010 ja muiden liikkeiden määrä lisääntyi. (Suomen optinen toimiala 2012, viitattu 7.12.2014.)

KUVIO 2. Optikkoliikkeiden määrä 2009 (Suomen optinen toimiala 2010, viitattu 4.2.2014)

Suomen optiseen toimiala ry:hyn kuuluvat yritykset sijoittuvat Suomen suurimpiin kuntiin (Suomen optinen toimiala 2014b, viitattu 16.4.2014). Suomen kymmenen suurinta kuntaa 31.12.2013 ovat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Kuopio, Lahti ja Kouvola (Väestörekisterikeskus 2014, viitattu 22.3.2014). Näistä eniten optikkoliikkeitä 10000 asukasta kohden on Lahdessa ja vähiten Tampereella (katso taulukko 2) (Suomen optinen toimiala 2014b, viitattu 16.4.2014). Suomen optiseen toimiala ry:hyn kuuluvat optikkoliikkeet näyttävät sijoittuvan pääosin Etelä-Suomeen. Optikkoliikkeiden sijoittumisessa on otettava huomioon se, että kaikki optikkoliikkeet eivät kuulu Suomen optiseen toimiala ry:hyn, vaan 550 yritystä luetaan siihen (Suomen optinen toimiala 2014b, viitattu 16.4.2014).

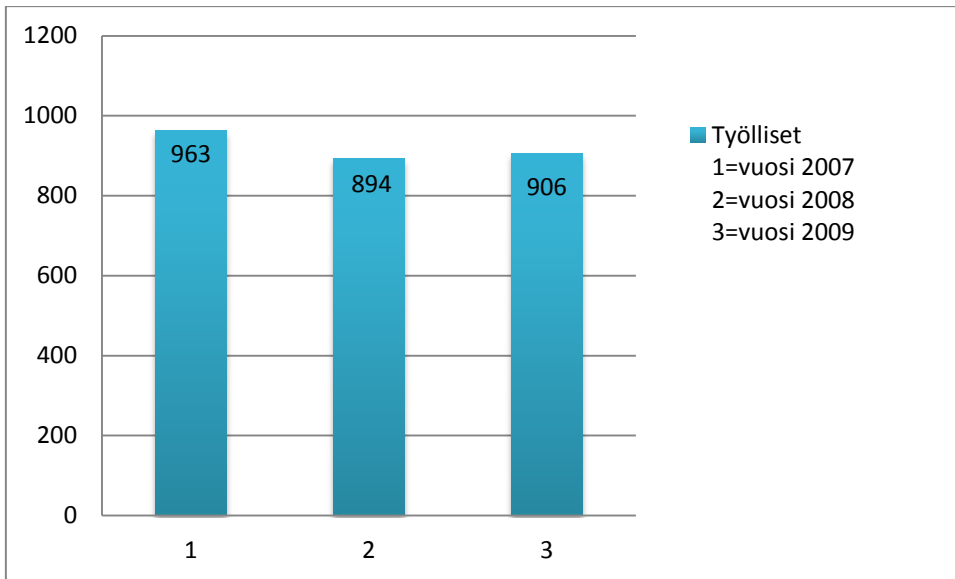
TAULUKKO 2. Suomen väkiluku (28.2.2014) ja osa Suomen Optiseen Toimiala ry:hyn kuuluvien yritysten määrästä 10000 asukasta kohden

Kunnat	Väkiluku	Optikkoliikkeet	Optikkoliikkeitä/10000 asukasta
Helsinki	614739	53	0,9
Espoo	261290	18	0,7
Tampere	220693	26	0,4
Vantaa	208401	15	0,7
Oulu	194020	13	0,7
Turku	182301	13	0,7
Jyväskylä	134872	14	1
Kuopio	106491	9	0,8
Lahti	103365	11	1,1
Kouvola	86924	6	0,7

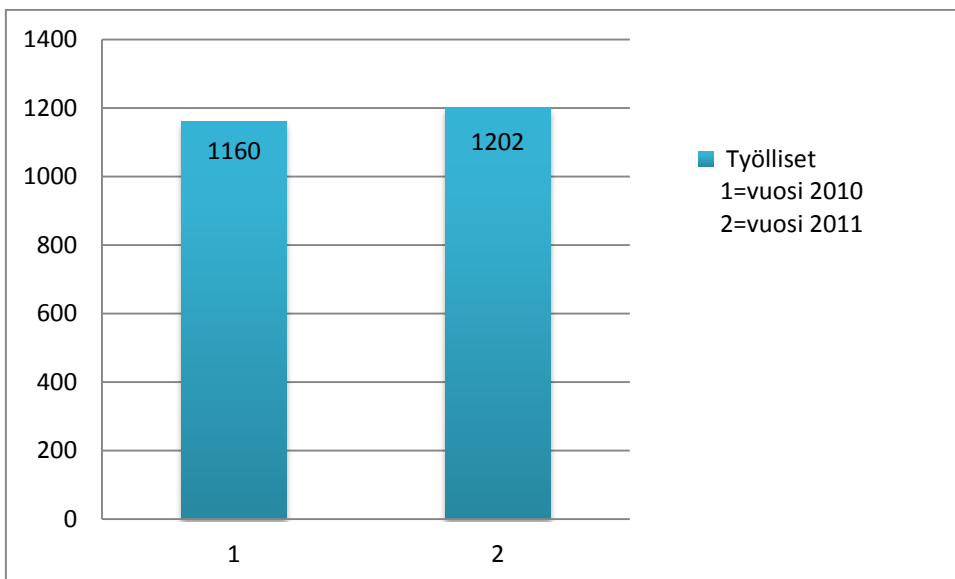
2.2.2 Työllisyystilanne

Suomen työllisyystilanteeseen on vaikuttanut vuoden 2008 loppupuolella alkanut taluskriisi, joka sai alkunsa Yhdysvalloissa alkaneesta finanssikriisistä. Suomen työmarkkinoilla tämä näkyi aluksi lomautuksilla ja tuottavuuden alenuksella. Myöhemmin taluskriisin edetessä irtisanomiset lisääntyivät ja määräaikaisuuksia jätettiin uusimatta. Tällä hetkellä on kuitenkin haettu julkisen työllityksen kautta uusia työntekijöitä enemmän kuin vuonna 2009. Tämä kertoo siitä, että Suomi on käynyt läpi elpymisvaiheen, jossa työvoiman työpanosta pyritään kehittämään rekrytoinnin sijaan. (Räisänen 2013, 24, 28, 29.) Kuitenkin tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportin (2013) mukaan tilanne on edelleen huono, mikä vaikuttaa heikentävästi työllisyystilanteeseen (Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö 2013, viitattu 20.2.2014).

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoissa vuosilta 2007–2011 on huomattavissa taluskriisin vaikutus työllisten optikoiden määrään. Tilastokeskuksen mukaan työlliseksi luetaan kaikki ne, jotka ovat 18–74-vuotiaita henkilöitä ja ovat vuoden viimeisellä viikolla olleet ansiotyössä eivätkä olleet työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa tai suorittamassa varusmies- tai siviilipalvelua (Tilastokeskus 2014a, viitattu 11.2.2014). Vuonna 2008 työllisten optikoiden määrä oli pudonnut edellisvuodesta 69 henkilöllä ja vuoteen 2009 noussut vain 12 kappaleella (katso kuvio 3). Vuoteen 2011 työllisten optikoiden määrä on noussut aiempiin vuosiin verrattuna (katso kuvio 4). (Mikkela 30.1.2014, sähköpostiviesti.)

KUVIO 3. Työllisten optikoiden määrä vuosina 2007–2009 (Mikkelä 30.1.2014, sähköpostiviesti)

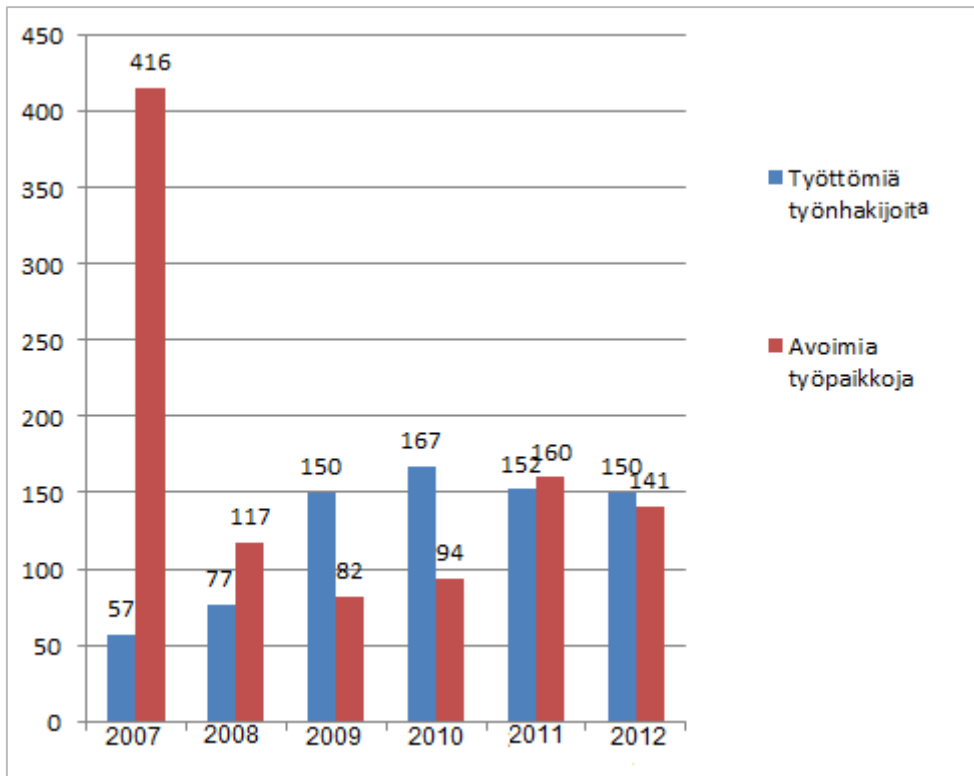
KUVIO 4. Työllisten optikoiden määrä vuosina 2010–2011 (Mikkelä 30.1.2014, sähköpostiviesti)

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoissa on otettava huomioon se, että vuosina 2007–2009 työllisiksi luokiteltiin vuoden 1997 ammattiluokitukseen kuuluvat op-

tikot sekä optometristit, jotka ovat luokiteltu vuoden 2001 ammattiluokituksen mukaan muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden joukkoon. Vuoden 2010–2011 tilastoissa on käytetty eri ammattiluokitusta optikoista, joten näitä tietoja ei voi verrata aiempiin vuosiin. (Mikkela 30.1.2014, sähköpostiviesti.)

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastossa on huomattavissa talouden vaikutus työttömien optikoiden ja avoimien työpaikkojen määrään. Työnvälitystilastossa on koottu tietoja työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto) asiakkaista. Tilastoissa näkyy TE-toimistoihin ilmoittautuneiden työnhakijoiden määrä ja työnantajien TE-toimistoihin ilmoittamat avoimet työpaikat sekä työvoimapolitiiset palvelut, jotka auttavat työnhakijoita työllistymään. Työnhakijoista suurin osa on työttömiä, joiden on ilmoitettava työnhakijoiksi työttömyysturvaa saadakseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013b, viitattu 11.2.2014.) Työttömiksi työnhakijoiksi luetaan työnhakija, joka ei ole työsuhteessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013c, viitattu 11.2.2014).

Vuosilta 2007–2012 kootussa työnvälitystilastossa työttömien työnhakijaoptikoiden osuus on noussut vuoteen 2010 asti, minkä jälkeen niiden määrä on kääntynyt laskuun (katso kuvio 5). Kuitenkin avoimet työpaikat ovat vähentyneet vuodesta 2007 vuoteen 2009 334 kappaleella. Vuoteen 2011 asti avoimien työpaikkojen määrä on noussut, mutta vuoteen 2012 taas laskenut. Avoimien työpaikkojen määrän lasku vaikeuttaa työttömien työllistymistä ja pidentää työnhakemista. Vuositilaston tiedot on koottu koko vuoden ajalta ja sama työnhakija on vain kerran tilastoissa. (Sardar 31.1.2014, sähköpostiviesti.)

KUVIO 5. Työttömien työnhakijaoptikoiden ja avoimien työpaikkojen määrä vuosina 2007–2012 (Sardar 31.1.2014, sähköpostiviesti)

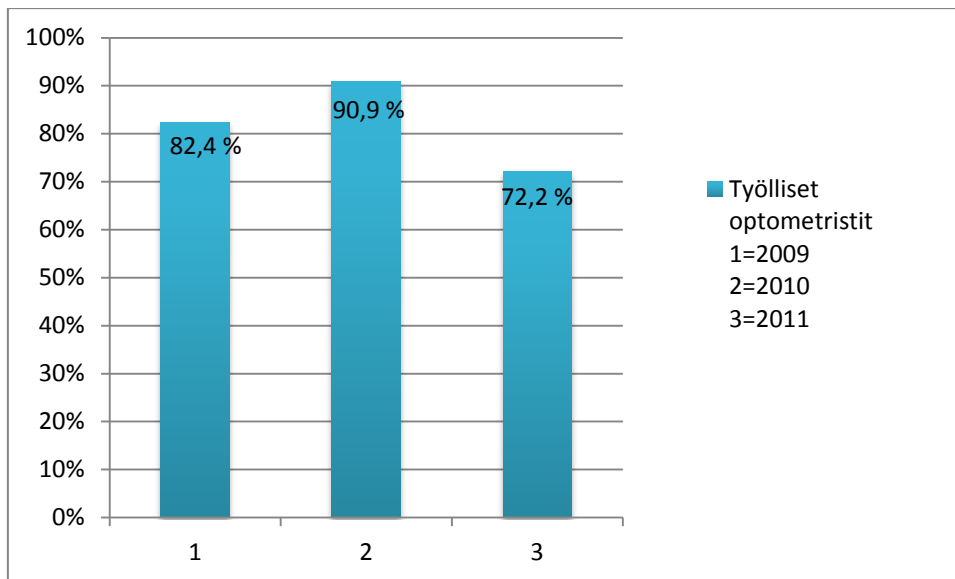
Taluskriisi näkyy erityisesti nuorten työttömyyden lisääntymisenä. Yritykset lakkauttavat määräaikaissa työsuhhteissa olevia henkilöitä, jotka ovat useimmiten nuoria. Vakinaisissa työsuhhteissa olevista yritys karsii ensimmäisenä ne, joilla on vähiten alaan liittyvää spesifistä osaamista. Tähänkin ryhmään kuuluvat useasti nuoret. Työpoliittisessa aikakauskirjassa 2/2012 nuoriksi käsitetään alle 25-vuotiaat henkilöt. (Hämäläinen & Hämäläinen 2012, 6–7.)

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keski-ikä on Tilastokeskuksen tietojen mukaan ollut vuosina 2008–2010 noin 25 vuotta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, viitattu 17.2.2014). Metropolia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2010–2013 kaikkien valmistuneiden optometristien keski-ikä oli 26 vuotta (Niskanen 6.3.2014, sähköpostiviesti). Oulun ammattikorkeakoulusta vuonna 2010–2013 kaikkien valmistuneiden optometristien keski-ikä oli 27 vuotta (Pakanen 13.5.2014, sähköpostiviesti). Valmistuneet voidaan tällöin luokitella ryhmään nuoret. Tilastokeskuksen tekemän Sijoittuminen koulutuksen jälkeen -tutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulun sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta

vuonna 2007–2012 valmistuneiden työttömien määrä on vaihdellut kyseisinä vuosina. Vuonna 2012 työttömiä oli 75 enemmän kuin vuonna 2011, mikä on suurin nousu edellisiin vuosiin verrattuna. (Tilastokeskus 2014b, viitattu 17.2.2014.) Kuitenkin valmistuneiden määrään suhteutettuna työttömien määrä on pysynyt melko samana kyseisinä vuosina, eikä suurta työttömien määrän nousua ole havaittavissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b, viitattu 10.10.2014). Kyseinen tutkimus tehdään edellisenä vuotena valmistuneille (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti).

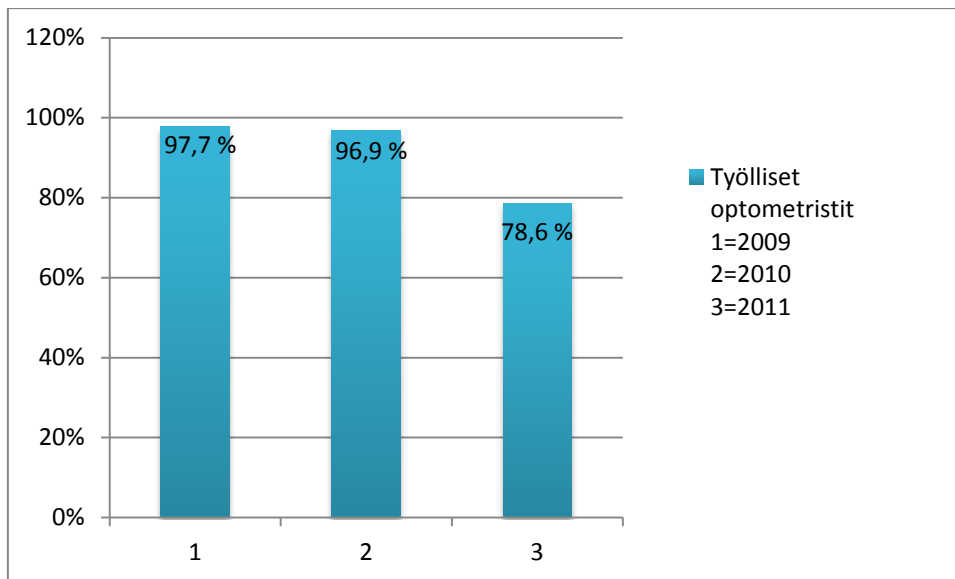
Opetus- ja kulttuuriministeriön Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistyminen -tutkimustilastoissa on eritelty koulutusohjelmittain valmistuneiden työllistyminen heti valmistumisen jälkeen. Vuonna 2010 Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneista optometristeista 60 % ja vuonna 2011 vain 38,9 % oli saanut koulutustaan vastaavan työpaikan. Vuonna 2012 valmistuneista optometristeista 53,8 %:lla oli koulutustaan vastaava työpaikka. Kaikki valmistuneet ovat osallistuneet tutkimukseen, ja siihen vastataan siinä vaiheessa, kun opiskelijat haavevat tutkintotodistusta. (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti.)

Tilastokeskus on koonnut tietoa valmistuneiden optometristien työllistymisestä. Tilastoista ei voida tietää ovatko optometristit työllistyneet juuri koulutustaan vastaavalle alalle. Tiedot on kerätty vuoden päästä valmistumisesta. Vuonna 2009 valmistuneista optometristeista työllisiä oli yhteensä 82,4 % vastanneista (katso kuvio 6). Työllisten määrä on lisääntynyt tästä vuodesta hieman, ja vuonna 2010 työllisiä optometristeja oli 90,9 % valmistuneista. Vuonna 2011 työllisten optometristien määrä oli 72,2 %, eli se on laskenut hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikki Oulun ammattikorkeakoulusta vuonna 2009–2011 valmistuneista optometristeista on vastannut kyselyyn. (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti.)

KUVIO 6. Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten optometristien määrä vuosina 2009–2011 (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Vastaavien tilastojen mukaan Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2009 valmistuneita työllisiä optometristeja oli 97,7 % vastanneista (katso kuvio 7). 95,6 % valmistuneista vastasi kyselyyn. Työllisten määrä on vähentynyt tästä vuodesta hieman, ja vuonna 2010 työllisiä optometristeja oli 96,9 % ja vuonna 2011 78,6 % valmistuneista. Kaikki valmistuneet vastasivat kyselyyn. (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti.) Oulun ammattikorkeakoulusta ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten optometristien määrä on laskenut vuodesta 2009 vuoteen 2011. Talouden vaikutus voisi olla yksi syy työllisten määrän vähenemiseen.

KUVIO 7. Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten optometristien määrä vuosina 2009–2011 (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Lisäksi opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut ovat laatineet kysymyksiä valmistuneiden työllistymisestä, joihin ovat vastanneet kaikki valmistuneet optometristit valmistumishetkellä. Opala eli ammattikorkeakoulujen palautejärjestelmä kokoaa tutkimustietoja yhteen. (Opala 2013, viitattu 23.4.2014.) Vuonna 2012 optometristeja työllistyi 51,35 % ja vuonna 2013 60,87 % vastanneista. Näitä tuloksia verrattaessa Tilastokeskuksen keräämiin tietoihin, työllisten optometristien määrä on tippunut vuodesta 2010 ja kääntynyt vuonna 2013 nousuun. Opalan keräämistä tiedoista ei voida tietää ovatko optometristit työllistyneet koulutustaan vastaavalle alalle. (Niskanen 6.3.2014, sähköpostiviesti.)

2.2.3 Työhönsijoittuminen ja siihen vaikuttavat asiat

Tilastokeskuksen Sijoittuminen koulutuksen jälkeen -tutkimuksessa on koottu tietoja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellisesta sijoittumisesta. Tiedot on jaettu muun muassa maakunnittain ja koulutusaloittain. Vuonna 2009 Metropolia-ammattikorkeakoulusta terveysalalta valmistuneista 90 % sijoittui Uusimaalle ja Oulun ammattikorkeakoulusta 86 % Pohjois-Pohjanmaalle. Vuo-

sina 2010 ja 2011 valmistuneiden sijoittuminen noudatti vuoden 2009 jakaumaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a, viitattu 23.2.2014.)

Lisäksi Tilastokeskus on kerännyt tarkemmin tietoa valmistuneiden alueellisesta sijoittumisesta koulutusohjelmittain vuoden päästä valmistumisesta. Näissä tilastoissa ei ole kaikkia vuonna 2008–2010 valmistuneita optometristeja Oulun ammattikorkeakoulusta tai Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta. Lisäksi ei voida tietää, ovatko valmistuneet optometristit työllistyneet koulutustaan vastaavalle alalle. Oulun ammattikorkeakoulusta vuonna 2008 valmistuneista optometristeja eniten sijoittui Ouluun ja toiseksi eniten Rovaniemelle ja Lahteen (katso taulukko 3). Loput ovat sijoittuneet muihin kuntiin/alueisiin. Vuonna 2009 Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneista optometristeista eniten sijoittui Ouluun ja toiseksi eniten Ylä-Savoon (katso taulukko 4). Vuonna 2010 valmistuneista optometristeista myös suurin osa on sijoittunut Ouluun (katso taulukko 5). (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti.)

TAULUKKO 3. Vuonna 2008 Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Lahti	2
Lappeenranta	1
Mikkeli	1
Koillis-Savo	1
Kokkola	1
Oulu	6
Rovaniemi	2
Kemi-Tornio	1
Yhteensä	15

TAULUKKO 4. Vuonna 2009 Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Helsinki	1
Pori	1
Tampere	1
Lahti	1
Savonlinna	1
Ylä-Savo	2
Kuopio	1
Joensuu	1
Suupohja	1
Oulu	6
Oulunkaari	1
Ylivieska	1
Kemi-Tornio	1
Torniolaakso	1
Yhteensä	20

TAULUKKO 5. Vuonna 2010 Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Mikkeli	1
Joensuu	1
Seinäjoki	1
Oulu	3
Ylivieska	1
Kemi-Tornio	1
Yhteensä	8

Vastaavasti Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2008 valmistuneista optometristeista eniten on sijoittunut Helsinkiin ja toiseksi eniten Tampereelle (katso taulukko 6). Lopuista suurin osa on sijoittunut Etelä-Suomeen. Vuonna 2009 ja 2010 Helsingistä valmistuneista optometristeista suurin osa on sijoittunut Helsinkiin (katso taulukko 7 ja 8). (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti.)

TAULUKKO 6. Vuonna 2008 Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Helsinki	22
Salo	1
Turku	3
Rauma	1
Pori	1
Hämeenlinna	1
Riihimäki	1
Tampere	4
Lounais-Pirkanmaa	1
Lahti	1
Kouvola	2
Jyväskylä	1
Seinäjoki	2
Kajaani	1
Yhteensä	42

TAULUKKO 7. Vuonna 2009 Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Helsinki	23
Etelä-Pirkanmaa	1
Tampere	1
Lounais-Pirkanmaa	1
Kotka-Hamina	1
Lappeenranta	1
Jyväskylä	1
Oulu	1
Kajaani	1
Yhteensä	31

TAULUKKO 8. Vuonna 2010 Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistuneiden optometristien sijoittuminen kunnittain/alueittain vuoden päästä valmistumisesta (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti)

Kunta/alue	Valmistuneet optometristit
Helsinki	26
Turku	2
Loimaa	1
Rauma	1
Lahti	1
Kouvola	1
Vaasa	1
Yhteensä	33

Tilastokeskuksen Sijoittuminen koulutuksen jälkeen -tutkimuksessa on tietoja valmistuneista myös pääasiallisen toiminnan mukaan (Tilastokeskus 2014b, viitattu 23.2.2014). Pääasiallisen toiminnan käsite tarkoittaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua ja se perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisel-

lä viikolla (Tilastokeskus 2014c, viitattu 23.2.2014.) Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta suurin osa tutkinnon suorittaneista oli päätoimisia työllisiä, joiden määrä on ollut koko ajan nousussa vuodesta 2007 vuoteen 2012. Kuitenkin vuonna 2010 päätoimisten työllisten määrä kohosi vain viidellä. Tutkinnon suorittaneista osa oli myös työllisiä opiskelijoita, joiden määrä on noussut joka vuosi lukuun ottamatta vuotta 2009. Päätoimisten opiskelijoiden määrä on ollut vuonna 2009 suurin muihin vuosiin verrattuna. Loput tutkinnon suorittaneista kuuluvat työttömiin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. (Tilastokeskus 2014b, viitattu 23.2.2014.) Työvoiman ulkopuolella oleviin kuuluvat 0–14 -vuotiaat, opiskelijat, koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet, siviilipalvelusmiehet ja muut (Tilastokeskus 2014c, viitattu 23.2.2014).

Ulkoiset tekijät

Palkansaajien tutkimuslaitoksen teettämässä tutkimuksessa nuorten onnistuneelle siirtymälle työelämään on asetettu kaksi kriteeriä: työllistyminen suhteellisen pian tutkinnon suorittamisen jälkeen sekä saavutetun työpaikan pysyvyys (Hämäläinen 2002, 6). Tutkimuksessa määritetään nuoret henkilöinä, jotka ovat juuri saaneet tutkinnon ja pyrkivät uusina tulokkaina alansa työmarkkinoille.

Koulutus- ja työvoimapolitiikka luovat edellytykset onnistuneille työmarkkinoille siirtymiselle. Yleinen työllisyyttä tukeva talouspolitiikka on kuitenkin keskeisimmässä asemassa, kun yritetään auttaa nuorten koulutuksesta työelämään siirtymistä. Koulutuksesta työelämään siirtyminen ei ole ainoastaan vastavalmistuneen omissa käsissä, vaan myös työmarkkinoille tulon ajankohdalla on suuri merkitys. (Hämäläinen 2002, 87.)

Noususuhdanteessa valmistuneet pystyvät toteuttamaan työuran alkuvaiheeseen liittyvää etsintää ja vaihtamaan vapaaehtoisesti saamansa työpaikan toiseen työpaikkaan. Laman aikaan vastavalmistuneet siirtyilevät tahtomattaan työllisyyden ja työttömyyden välillä. (Hämäläinen 2002, 6.) Tämä voi johtua siitä, että suhdannemuutosten aikaan yritykset vähentävät aluksi rekrytointeja sekä jättävät määräaikaiset työsuhteet uusimatta. Jos tilanne vaatii

myös vakituisen henkilökunnan vähentämistä, se aloitetaan yleensä henkilöistä, joilla on vähiten yrityksen spesifistä osaamista. Tällöin kaikkein nuorimmat työntekijät ovat nopeimmin irtisanottavien listalla. (Hämäläinen & Hämäläinen 2012, 7.) Myös Christopouloun ja Ryanin (2009, 100) mukaan globaali epävarmuuden lisääntyminen vaikuttaa nuoriin, jotka ovat siirtymässä työmarkkinoille. Nuorilla ei ole kokemusta tai siteitä työorganisaatioihin, mitkä suojaavat epävarmuudelta (Christopoulou & Ryan 2009, 100).

Työuran varhaisessa vaiheessa koettu työttömyys saattaa vaikuttaa pysyvästi työuraan siten, että työttömyys lisää todennäköisyyttä joutua uudelleen työmarkkinoiden ulkopuolelle. Yksi selitys tälle on, että työttömyyden aikana henkilön ammatilliset tiedot ja taidot eivät kasva. Pitkittyessään työttömyys voi jopa johtaa aikaisemmin hankittujen tietojen ja taitojen vähenemiseen. Työnantaja voi myös nähdä aikaisemman työttömyysjakson olevan merkki, ettei henkilö ole kovin tuottava. Lisäksi työttömyysjakso voi vaikuttaa henkilölle tarjottavien töiden laatuun. Epävakaa työura lisää hataria työtarjoajia, jolloin työttömyysriski suurenee. (Hämäläinen 2002, 54–55).

Henkilöstön lukumäärän mukaan yrityksen kokoa tarkasteltaessa on osoittautunut, että suuret yritykset tarjoavat pieniä yrityksiä enemmän aloituspaikkoja työmarkkinoille tulijoille. Työpaikat ovat myös pysyvämpiä kuin pienissä yrityksissä. (Hämäläinen 2002, 84–85.) Tämä voi optisella alalla tarkoittaa sitä, että ketjut saattavat palkata työmarkkinoille tulijoita paremmin kuin pienet yksityiset liikkeet.

Lisäksi työntekijän ikä voi vaikuttaa työntekijän rekrytointipäätökseen. Jos työtehtävään sisältyy paljon yritysspesifistä koulutusta, työnantajan etujen mukaista on palkata henkilö, jolla on edessään pitkä työura. Tämä suosii nuoria työntekijöitä. Toisaalta nuoren työntekijän taipumus uran alkuvaiheen etsintään lisää nuoren todennäköisyyttä vaihtaa työpaikkaa, mikä voi johtaa vanhemman työntekijän palkkaamiseen. (Hämäläinen 2002, 28.)

Ammattikorkeakoulu tukee osaltaan opiskelijoidensa työllistymistä työelämäyhteyksien avulla. Näitä ovat harjoittelu, opinnäytetyö ja erilaiset

työelämään sisällytyt opinnot ja projektit. Harjoittelu parantaa opiskelijoiden työmarkkinakelpoisuutta, kilpailuedun hankkimista ja luo työmahdollisuuksia. Yritykset ja organisaatiot ovat myös kiinnostuneita hyvin tehdystä opinnäytetyöstä ja voivat testata opiskelijan kyvyt teettämällä hänellä opinnäytetyön. (Haikola 2009, 18, 38.)

Hyviä työnhaun kanavia ovat muun muassa omat kontaktiverkostot, työ- ja elinkeinotoimistot, lehdet, yritysten kotisivut, internetin työpaikkasivustot, yksityiset rekrytointiyritykset ja cv-pankit. Lisäksi muita kanavia voivat olla oman alan tapahtumat ja messut tai suora yhteydenotto yrityksiin avoimen hakemuksen tai tapaamisen muodossa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, viitattu 23.4.2014.)

Sisäiset tekijät

Työnhakukäyttäytymiseen vaikuttavat työnhakijan henkilökohtaiset ominaisuudet, elämäntilanne ja psyykkiset valmiudet (Kuvaja 2011,154). T-Media Oy on koonnut yhteistyössä oppilaitosten, ylioppilaskuntien, ammattiliittojen ja Opetushallituksen kanssa Vetovoimainen työnantaja 2012 - tutkimuksen, jossa on kerätty muun muassa tietoja nuorten työpaikan valintaperusteista. Tulosten mukaan 88 % nuorista toivoo, että työ on mielekästä. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden kolme tärkeintä valintaperustetta työpaikalle ovat hyvä palkkaus, työn haasteellisuus ja kiinnostavuus sekä hyvä työilmapiiri. Vähiten merkitystä on työpaikan urakehitysmahdollisuuksilla. (Kuntarekry 2012, viitattu 24.4.2014.)

Työnhakukäyttäytymiseen vaikuttavat myös erilaiset työnhakijan siirtymätyypit. Jyväskylän yliopiston on tehnyt raportin kyseiseen aiheeseen liittyen Opetusministeriön rahoittamasta tutkimuksesta, jossa on tutkittu vuosilta 1997–1999 yliopistoista ja ammattikorkeakouluista valmistuneita. Arvot näyttäisivät olevan tärkeimpiä paikkakunnalta toiselle siirryttäessä. Tähän ei niinkään vaikuta se, onko henkilöllä perhettä tai mihin siviilisäätyyn hän kuuluu. Työnhakijat, jotka arvostavat eniten perhettä, opiskelevat ja jäävät töihin kotipaikkakunnalleen. Ne, jotka ovat arvoiltaan urahakuisia tai haluavat vakaan

uran, ovat valmiimpia muuttamaan pois kotipaikkakunnaltaan opiskelemaan. Lisäksi he ovat taipuvaisia muuttamaan opiskelupaikkakunnalta töiden perässä toiselle paikkakunnalle. (Virolainen & Valkonen 2002, 82–83.)

Koulutuksen aikana opiskelija hankkii työelämässä tarvittavia valmiuksia eli tietoja ja taitoja. Hankitun koulutusinvestoinnin odotettu tuotto opiskelijalle on alempaan koulutustasoon nähden korkeampi palkka ja vakaampi työura. (Hämäläinen 2002, 51.) Koulutuksesta saadut valmiudet eivät yksistään paranna työntekijän työpanosta työelämässä. Myös motivaatiolla on iso merkitys, koska se edistää oppimista, ja valmiutta voidaan lisätä vain oppimalla. Motivaatiolla tarkoitetaan motiivien aikaansaamaa psyykkistä tilaa, joka määrää, millä vireydellä ja mihin suuntautuneena yksilö tietyssä tilanteessa toimii. (Peltonen 1987, 9, 22.)

Nuorille vastikään valmistuneille opintojen aikana hankittu työkokemus on merkittävä työllistymistä edesauttava asia. Työnantajat palkkaavat muutoin identtisisistä hakijoista sen, jolta työttömyysjakso puuttuu. (Hämäläinen 2002, 57.) Opiskeluaikaisen työssäkäynnin merkitys myöhemmän työuran kannalta riippuu myös siitä, kuinka se on yhteydessä omaan koulutusalaan. Kahden viimeisen opiskeluvuoden aikainen ja omaan koulutusalaan liittyvä työkokemus auttaa vastavalmistuneita siirtymään opinnoista työelämään. (Karhunen, Hynninen & Pehkonen 2012, 28.) Myös ulkomailla hankittu työkokemus yhdessä vankan kielitaidon kanssa on merkittävä etu työmarkkinoilla. (Haikola 2009, 55.)

Positiiviset suhteet toisiin voivat auttaa rakentamaan ja käyttämään vapaa-ajan verkostoja halutun työn löytämiseksi (Weichold 2009, 316). Suhdeverkostoja voi saada esimerkiksi alan messuilta, koulutustapahtumista ja perheen sekä tuttavien avulla. Opiskelijan on myös kannattavaa ottaa selvää oman alan järjestöistä ja liitoista ja liittyä niihin. Lisäksi oman osaamisen markkinointi on välttämätöntä omien uratavoitteiden toteuttamiseksi. (Haikola 2009, 76–77.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista ja siihen vaikuttavia asioita. Halusimme kartoittaa, mistä vastavalmistuneet ovat saaneet koulutustaan vastaavaa työtä, mikä oli työsuhteiden määrä, minkälaisia työsuhteet olivat olleet ja kuinka kauan ne olivat kestäneet. Lisäksi meitä kiinnosti vastavalmistuneiden alueellinen sijoittuminen. Tarkoituksenamme oli myös selvittää syitä alan vaihtoon.

Opinnäytetyömme päätutkimusongelmat olivat:

1. Minne vastavalmistuneet optometristit sijoittuvat valmistumisen jälkeen?
2. Mitkä asiat vaikuttavat vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen?

Rajasimme tutkimuksemme näihin tutkimusongelmiin, koska ne sopivat hyvin tutkimuksemme tavoitteisiin. Huomasimme myös puutteita keräämässämme aiemmassa tiedossa, joihin toivomme vastauksia tutkimuksellamme.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yleistettävää tietoa. (Kananen 2008, 10,11.) Valitsimme tämän tutkimusmenetelmän opinnäytetyöhömmme, koska halusimme yleistettävää tietoa vastavalmistuneiden optometristien sijoittumisesta. Määrällisessä tutkimuksessa on perusjoukko, jota tutkitaan. Aina ei ole mahdollista tutkia koko joukkoa, vaan on viisaampaa valita joukosta edustava otos. Ajatuksena on, että tästä voidaan tehdä päätelmiä koko perusjoukosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 180.)

Kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi, ja se perustuu mittauksiin. Mitattavia ominaisuuksia kutsutaan muuttujiksi, joista saadaan muuttujan arvot. Muuttujia voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, pituus tai ammatti ja ne muutetaan kysymyksiksi, johon tutkittavat vastaavat. Muuttujat tulee selittää tarkasti, jotta saataisiin tarkkoja mittaustuloksia. Nämä kerätään havaintomatriisiksi, jota käsitellään tilastollisin menetelmin. (Kananen 2008, 16, 17.) Keräsimme muuttujamme tutkimusongelmittain muuttujataulukoon (liite 2), jossa näkyy myös se, mihin kyselylomakkeen kysymykseen muuttujat liittyvät.

Tämän tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttivat myös sen tutkimustyyppit. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään tutkimustyyppinä joko kokeellista tutkimusta tai survey-tutkimusta. Lisäksi yhtenä tyyppinä voi olla tapaustutkimus. Tutkimustyypeillä yhteistä ovat aineistonkeruumenetelmät, joita voivat olla kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumenttien hyödyntäminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 191–192.) Määrällisen tutkimuksen tutkimusaineiston keräämiseen käytetään yleensä kyselylomaketta, systemaattista havainnointia tai valmiita rekisterejä tai tilastoja (Vilka 2005, 73).

4.2 Tutkimusjoukko

Tutkimuksemme perusjoukko koostui Metropolia- ja Oulun ammattikorkeakoulun 2010–2013 vuosina valmistuneista optometristeista. Valitsimme tältä ajankohdalta valmistuneet, sillä heidän valmistumisestaan ja sen jälkeisestä sijoitumisesta ei ole vielä kovin pitkä aika. Lisäksi heidän valmistumisensa ajankohdalla yhteiskunnan taloudellinen tilanne on ollut hyvin samanlainen. Tällöin tuloksia pystytään yleistämään ja peilaamaan nykyhetkeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön keräämien tietojen mukaan Metropolia-ammattikorkeakoulusta valmistui sekä aikuisten- että nuorten koulutusohjelmasta 159 vuosina 2010–2013. Oulun ammattikorkeakoulusta valmistui vastaavalta ajalta 95. Yhteensä kohdeperusjoukkomme oli tällöin 254 henkilöä. Kohdeperusjoukko tarkoittaa kaikkia niitä yksiköitä, joista olemme kiinnostuneita. Käytännössä emme kuitenkaan voineet tavoittaa kaikkia kohdeperusjoukkoon kuuluvia henkilöitä. Heikkilän (2008, 34) mukaan kaikki tavoitetut henkilöt kuuluvat niin sanottuun kehikkoperusjoukkoon. Arvioimme, että vähintään puolet tutkimusjoukosta olisi vastattava kyselyymme, jotta tutkimuksemme on luotettava.

4.3 Aineistonkeruu

Aineistomme kerättiin vakioidulla kyselylomakkeella (liite 3), jossa kaikilta kyselyyn vastaavilta kysyttiin sama asiasisältö täsmälleen samalla tavalla. Kyselymme alussa selvitettiin vastaajien taustatekijöitä, joita ovat valmistumispaikka ja -aika, ikä, sukupuoli, parisuhdetilanne ja kotipaikkakunta. Kyselylomakkeessamme oli strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Kanasen (2008, 27–28) mukaan strukturoiduissa kysymyksissä käytetään semanttista differentiaalimenetelmää ja monivalintakysymyksiä. Semanttisessa differentiaalimenetelmässä käytetään adjektiiveja, jotka ovat toistensa vastakohtia esimerkiksi hyvä – huono tai halpa – kallis (Kananen 2008, 27–28). Vastaajaa pyydettiin valitsemaan parhaiten itseään kuvaava kohta adjektiivien ääripäiden välillä. Monivalintakysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot, jotka on numeroitu. Vastaaja valitsi parhaiten itseensä sopivan vaihtoehdon. Lisäksi lomakkeessamme oli strukturoitujen ja avointen kysymysten välimuotoja. Tämä tarkoittaa sitä, että struktu-

roidussa kysymyksessä on valmiiden vastausvaihtoehtojen lisänä avoin kysymys (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 198, 199). Lisäksi meillä oli muutama täysin avoin kysymys, joihin jätettiin tyhjä tila vastausta varten.

Valitsimme aineistonkeruukanavaksi Facebook:n optometristien yksityiset ryhmät vuosikursseittain. Tunnumme kyseisiltä vuosikursseilta yhteyshenkilöitä, joiden avulla saimme kyselyn linkin ryhmään. Ryhmissä oli noin 238 henkilöä, kohdeperusjoukkomme ollessa 254 henkilöä. Osa ryhmissä olevista oli voinut lopettaa koulun kesken, jolloin kysely lähti myös muutamalle kohdejoukon ulkopuolella olevalle. Kuitenkin luotimme siihen, että vain kohdeperusjoukkoon kuuluvat vastasivat. Lisäksi laitoimme saatekirjeen (liite 1) mukana pyynnön, että joku ryhmissä olevista voisi lähettää kyselyn linkin Facebook:n ulkopuolella oleville valmistuneille. Laitoimme kyselyyn vastausvaihtoehdon, joka selvitti mitä kautta henkilöt ovat saaneet kyselyn.

Facebook:n yksityiset ryhmät olivat kyselymme lähetyskanava, koska tätä kautta pystyimme saamaan vastaukset muun muassa työttömiltä, työllisiltä ja alaa vaihtaneilta optometristeilta. Näin voimme saada monipuolisesti vastaajia. Lisäksi Facebook:n ryhmissä oli melko paljon valmistuneita optometristeja. Jos olisimme käyttäneet kouluja tai Suomen optikoiden ammattiliittoa aineistokeruukanavana, olisimme saaneet vähän ja yksipuolisia vastauksia vain esimerkiksi työllisistä optometristeista.

Kyselymme suurin ongelma oli mahdollinen vastausten vähäisyys eli kato. Kadon suuruus riippuu vastaajajoukosta, tutkimuksen aiheesta, lomakkeen pituudesta, kysymysten määrästä, kysymysten tyypistä, motivoinnista saatekirjeessä ja lomakkeen ulkoasusta (Valli 2001, 32). Vastausprosenttiämme voi laskea se, että kaikki eivät ole aktiivisia Facebook:n käyttäjiä. Toisaalta vastauksien määrä voi nostaa se, että lähetämme kyselyn tietyille erityisryhmälle eli vastavalmistuneille optometristeille. Jos kyselyyn vastaajien mielestä tutkimuksemme aihe oli heidän kannaltaan tärkeä, voi vastausprosenttimme olla korkeampi.

On tärkeää muistuttaa vastaajia kyselyyn vastaamisesta. Muistutus toistetaan yleensä kaksi kertaa. Viimeisellä muistutuskerralla lähetetään kyselylomake uu-

destaan vastattavaksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 196.) Laitoimme viikon vastausajan jälkeen ensimmäisen muistutuksen ja toisen muistutuksen muutamaa päivää ennen viimeistä vastauspäivää.

Kysely on hyvä esiteltävä ennen kuin se lähetetään kohdejoukolle. Testaajat pyrkivät aktiivisesti selvittämään kysymysten ja ohjeiden selkeyttä, vastausvaihtoehtojen sisällöllistä toimivuutta ja lomakkeen vastaamisen raskautta. Lisäksi he kertovat vastaamiseen kuluneen ajan. Vastaajat voivat kertoa myös, onko jostain oleellista jäänyt kysymättä tai onko mukana turhia kysymyksiä. (Heikkilä 2008, 61.) Meidän esitestaajiamme olivat kaksi 2010 vuotta ennen valmistunutta optometristia, jotka täyttivät kyselylomakkeemme ja antoivat palautetta siitä. Meillä oli yhteistyösopimus Oulun ammattikorkeakoulun kanssa.

4.4 Tulosten käsittely ja analysointi

Keräsimme ja analysoimme tulokset Webropol-ohjelman avulla. Kokosimme vastavalmistuneiden optometristien taustatiedot taulukkoon. Ensimmäisen tutkimusongelman analysoimiseksi keräsimme tiedot työllistymisestä valmistuksessa, vuoden päästä ja tällä hetkellä. Tähän kokosimme myös tiedot ensimmäisen tutkintoa vastaavien työpaikkojen hankkimiseen kuluneesta ajasta, ensimmäisistä optometristin tutkintoa vastaavista työpaikoista, työn luonteesta, työsuhteiden määrästä vuoden sisällä valmistumisesta ja töiden kestosta valmistumisesta nykyhetkeen. Lisäksi kokosimme selvyuden vuoksi maakunnittain synnyinpaikkakunnat ja ensimmäisten optometristien tutkintoa vastaavien työpaikkojen kunnat.

Toista tutkimusongelmaa analysoitaessa keräsimme tiedot ammatillisesta pätevyydestä valmistumishetkellä, taitojen vastaavuudesta työn haastavuuteen, oman alan työsuhteiden määrästä opintojen aikana ja ensisijaisista asioista työpaikkaa hakiessa. Kokosimme myös tärkeimmät työllistymisen väylät omalle alalle, työllistymistä edesauttavat asiat, tiedot lisäkoulutuksen tarpeellisuudesta valmistuessa ja alan vaihtamiseen johtaneet asiat. Ristiintaulukoimme osan kysymyksistä verrattaessa, mitkä asiat vaikuttavat työllistymiseen. Lisäksi vertasimme tietoja tietoperustan sisältöön.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Kohdeperusjoukkomme oli 254 ja kyselyimme vastasi 122 henkilöä eli 48 % kohdeperusjoukosta (katso taulukko 9 ja 10). Facebook:n ryhmissä ei ole kaikkia 2010–2013 vuosilta valmistuneita optometristeja. Osan vastauksista saimme Facebook:n ulkopuolelta yhteyshenkilöiden kautta.

TAULUKKO 9. Valmistuneet optometristit vuosittain ja kouluittain

	OAMK	Metropolia	Yhteensä
2010	22	32	54
2011	18	42	60
2012	27	37	64
2013	28	48	76
Yhteensä	95	159	254

5.1 Taustatiedot

Tutkimusjoukkomme koostui vuonna 2010–2013 Oulun ammattikorkeakoulusta ja Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulusta valmistuneista optometristeista (katso taulukko 10). Oulun ammattikorkeakoulusta oli yhteensä 48 % ja Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulusta 52 % vastaajista. Kaikkien vastanneiden keski-ikä oli 20–25 vuotta. Enemmistö vastaajista oli naisia, ja suurin osa oli avoliitossa ja vähiten vastaajia oli avioliitossa.

TAULUKKO 10. Vastaajien taustatiedot

Muuttuja	Arvo	n	%
Koulu ja valmistumisvuosi	Oulun ammattikorkeakoulu, vuosi 2010	13	11
	Oulun ammattikorkeakoulu, vuosi 2011	15	12
	Oulun ammattikorkeakoulu, vuosi 2012	15	12
	Oulun ammattikorkeakoulu, vuosi 2013	16	13
	Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulu, vuosi 2010	8	7
	Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulu, vuosi 2011	22	18
	Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulu, vuosi 2012	17	14
	Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulu, vuosi 2013	16	13
	Yhteensä	122	100
Ikä	20-25 vuotta	82	67
	26-30 vuotta	31	26
	31-35 vuotta	4	3
	36-40 vuotta	4	3
	41-45 vuotta	1	1
	Yhteensä	122	100
Sukupuoli	Mies	10	8
	Nainen	112	92
	Yhteensä	122	100
Parisuhdetilanne	Sinkku	33	27
	Seurustelee, mutta ei asu kumppanin kanssa	23	19
	Avoliitossa	55	45
	Avoliitossa	11	9
	Yhteensä	122	100

Vastaajista eniten (17 %) on syntynyt Uusimaalla ja toiseksi eniten (15 %) Etelä-Pohjanmaalla (katso liite 4, taulukko 15). Pohjois-Pohjanmaalla on syntynyt 13 % vastaajista ja 8 % Pohjois-Savossa.

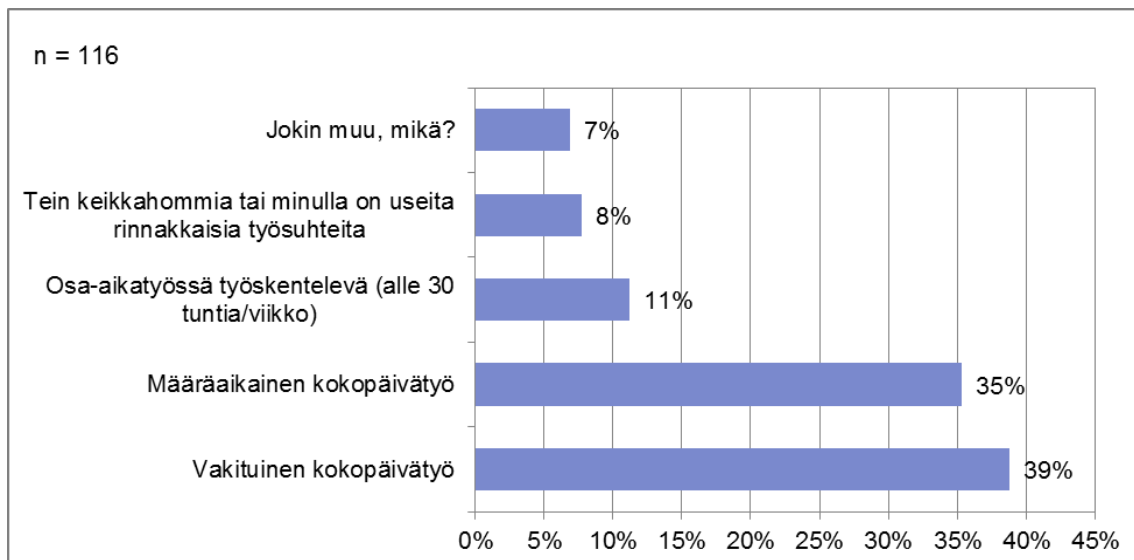
5.2 Vastavalmistuneiden optometristien sijoittuminen

Tutkintoa vastaavalle alalle työllistyminen

Suurimmalla osalla (66 %) kaikista kyselyyn vastaajista oli työsopimus *optometristin tutkintoa vastaavalta alalta tai muulta alalta valmistumishetkellä* (katso liite 4, kuvio 13). Vastaajista 27 % oli työttömiä työnhakijoita. Henkilöitä, jotka olivat vastaanottaneet toisen alan opiskelupaikan, oli 2 %. Toisen alan opiskelupaikkaa hakevia oli 1 %. Loput (5 %) vastasivat avoimeen vaihtoehtoon.

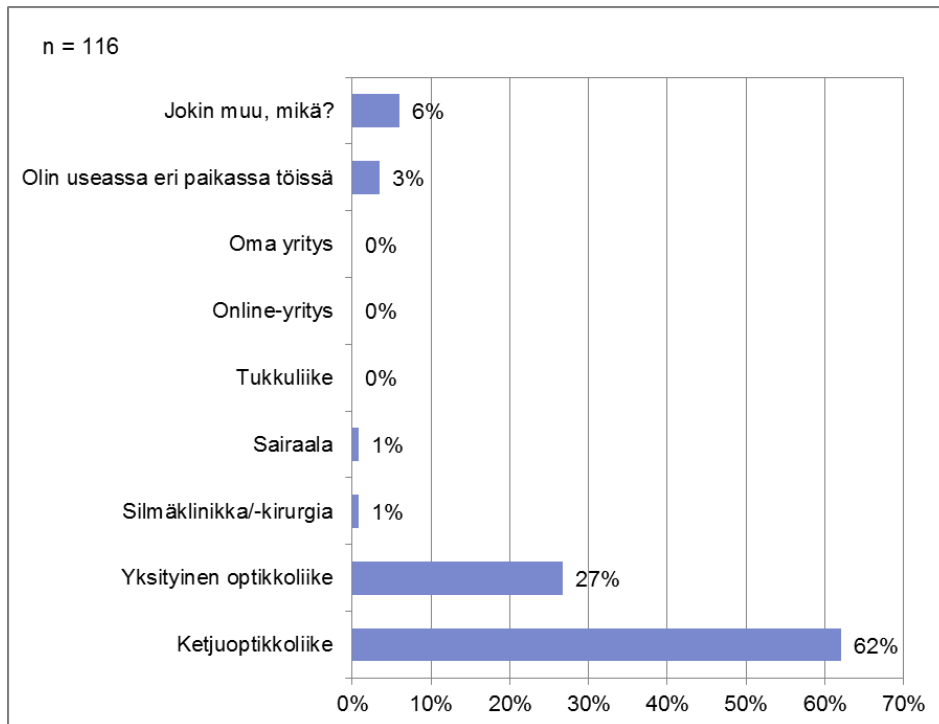
Ne, jotka olivat työllisiä valmistumishetkellä, vastasivat tarkentavaan kysymykseen siitä, oliko heillä *tutkintoa vastaava työsopimus*. Melkein kaikilla (95 %) niistä, joilla oli työsopimus valmistumishetkellä, oli tutkintoaan vastaava työ (katso liite 4, kuvio 14). Täten kaikista kyselyyn vastaajista 62 %:lla oli työsopimus tutkintoaan vastaavalle alalle heti valmistuessa. Heistä, jotka eivät olleet valmistumishetkellä saaneet tutkintoa vastaavaa työtä, oli 91 % kuitenkin työllistynyt myöhemmin omalle alalle (katso liite 4, kuvio 15). Täten kaikista vastaajista 95 % työllistyi tutkintoaan vastaavalle alalle valmistumisen jälkeen. Myöhemmin työllistyneistä 70 %:lla kesti 1–2 kuukautta saada oman alan työpaikka (katso liite 4, kuvio 16). 3 % kaikista kyselyyn vastanneista ei ollut saanut tutkintoa vastaavaa työtä lainkaan aikavälillä valmistumisesta nykyhetkeen.

Kysyimme, millainen työsuhde oli *ensimmäisessä optometristin tutkintoa vastaavassa työpaikassa* valmistumisen jälkeen. 39 % oli saanut vakituisen kokopäivätyön ja 35 % määräaikaisen kokopäivätyön (katso kuvio 8). Vähiten vastauksia oli avoimessa kohdassa, johon oli esimerkiksi vastattu puitetyösopimus ja tarvittaessa töihin kutsuttava.

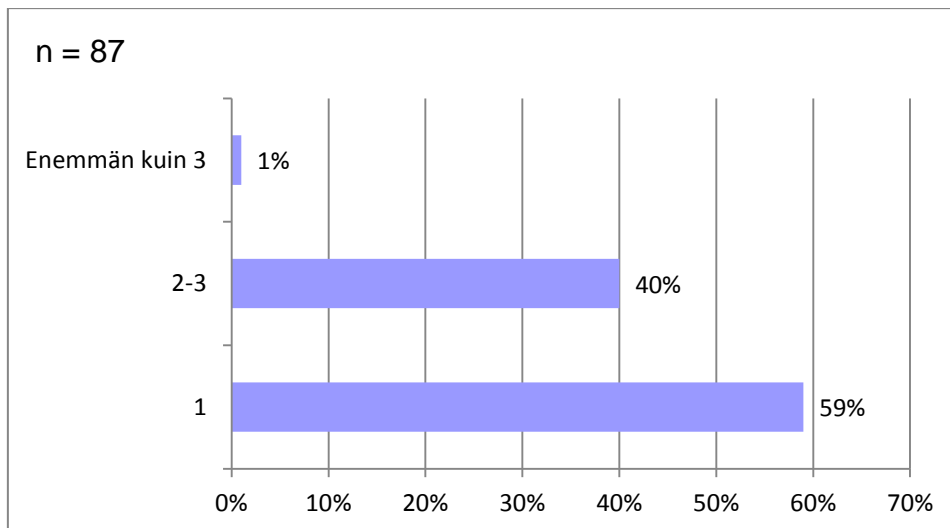
KUVIO 8. Työsuhde ensimmäisessä optometristin tutkintoa vastaavassa työssä valmistumisen jälkeen

Ketjuoptikkoliikkeet olivat työllistäneet suurimman osan (62 %) vastanneista vastavalmistuneista optometristeista (katso kuvio 9). Yksityiset optikkoliikkeet olivat työllistäneet toiseksi eniten (27 %) vastaajista. Avoimeen kohtaan vastanneista suurin osa vastasi ensimmäisen optometristin tutkintoa vastaavan työpaikan olleen franchising yritys.

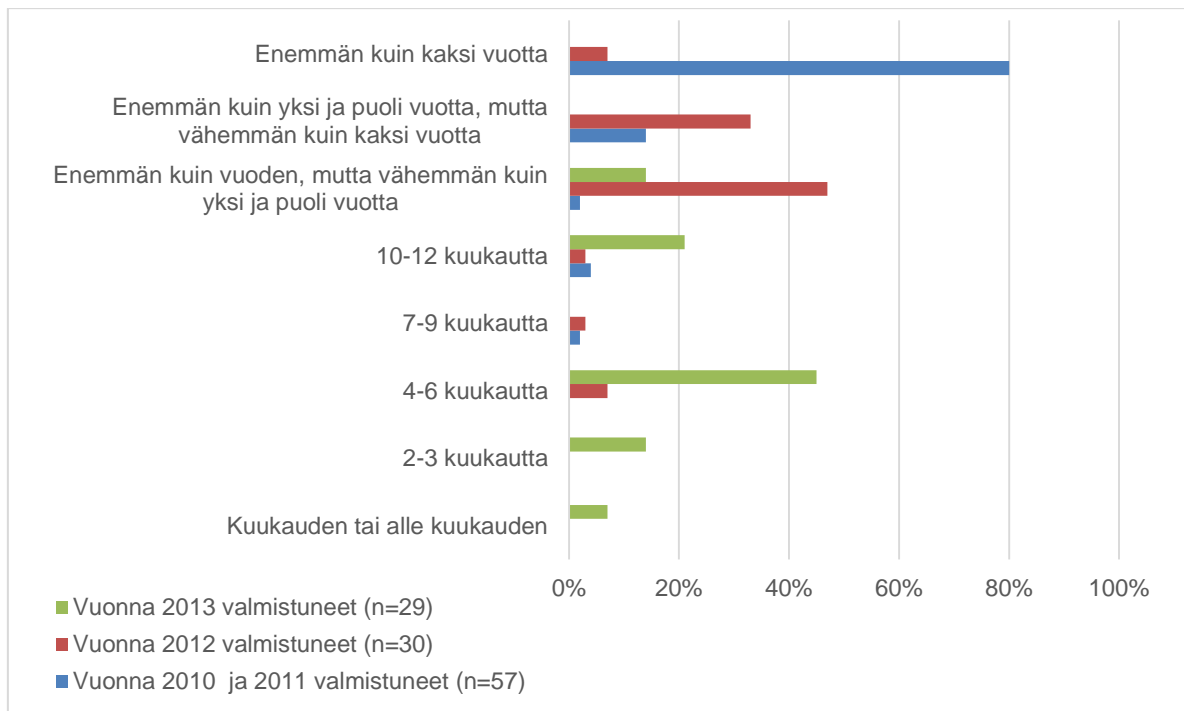
KUVIO 9. Optometristin tutkintoa vastaava työpaikka valmistumisen jälkeen

Kaikilta tutkintoa vastaavalta alalta töitä saaneilta kysyimme, kuinka monta optometristin tutkintoa vastaavaa työsuhdetta oli ollut *vuoden sisällä* valmistumisesta. Keräsimme vuonna 2010–2012 valmistuneiden optometristien vastaukset yhteen, koska kaikilla vuonna 2013 valmistuneilla optometristeilla ei ole ehtinyt kulua vuotta valmistumisesta. Vuonna 2010–2012 valmistuneista 59 %:lla oli ollut yksi työsuhde vuoden aikana (katso kuvio 10). 40 %:lla vuonna 2010–2012 valmistuneista oli ollut 2–3 työsuhdetta vuoden aikana.

KUVIO 10. Vuonna 2010–2012 valmistuneiden optometristien tutkintoa vastaavien työsuhteiden määrä vuoden sisällä valmistumisesta

Kysyessämme, kuinka paljon vastavalmistuneet ovat tehneet optometristin tutkintoa vastaavaa työtä *valmistumisesta nykyhetkeen*, vuonna 2010–2011 valmistuneista 80 % oli ollut töissä pidempään kuin kaksi vuotta (katso kuvio 11). Emme ottaneet laskuihin mukaan vuonna 2012 ja 2013 valmistuneita, sillä heidän valmistumisestaan on ehtinyt kulua vasta vähän aikaa. Kuitenkin vuonna 2012 valmistuneista 47 % on ehtinyt tehdä tutkintoa vastaavaa työtä enemmän kuin vuoden, mutta vähemmän kuin yksi ja puoli vuotta. Vuonna 2013 valmistuneista 45 % on tehnyt 4–6 kuukautta tutkintoaan vastaavaa työtä. 21 % vuonna 2013 valmistuneista on ehtinyt tehdä töitä 10–12 kuukautta.

KUVIO 11. Optometristien tutkintoa vastaavien töiden kesto valmistumisesta nykyhetkeen kouluittain ja vuosittain

Tilanne vuoden päästä valmistumisesta

Vuoden päästä valmistumisesta heistä, jotka olivat tehneet optometristin tutkintoa vastaavaa työtä valmistumisen jälkeen, 89 %:lla oli optometristien tutkintoa vastaava työpaikka (katso liite 4, kuvio 21). Laskimme prosentit niistä vastaajista, joiden valmistumisesta oli ehtinyt kulua vuosi. 20 %:lla vastaajista, jotka olivat tehneet optometristin tutkintoa vastaavaa työtä valmistumisen jälkeen, ei ollut ehtinyt kulua vuotta valmistumisesta. Heistä, joilla oli vuoden päästä valmistumisesta optometristin tutkintoa vastaavan työpaikka, 60 %:lla oli vakituinen kokopäivätyö (katso liite 4, kuvio 22). 20 % vastaajista oli saanut määräaikaisen kokopäivätyön.

Kymmenellä vastaajalla ei ollut optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa vuoden päästä valmistumisesta (katso liite 4, kuvio 23). Heistä kuusi oli työttömiä työnhakijoita. Loput vastaajat olivat muun muassa äitiyslomalla tai päätömisena opiskelijana.

Tilanne tällä hetkellä

Kaikista niistä, jotka olivat työllistyneet optometristin tutkintoa vastaavalle alalle, 95 %:lla on tällä hetkellä optometristin tutkintoa vastaava työpaikka (katso liite 4, kuvio 24). Heistä 63 % aikoo suorittaa seuraavan viiden vuoden aikana alan lisäkoulutuksen (katso liite 4, kuvio 25). 42 % vastaajista on tyytyväinen tehtävatasoonsa ja työn sisältöön. Alan vaihtamista suunnittelee 23 % vastaajista. Kaikista kyselyyn vastanneista neljällä ei ole ollut ollenkaan optometristin tutkintoa vastaavaa työtä (katso liite 4, kuvio 26). Heistä puolet hakee opiskelemaan tai on opiskelemassa toista alaa.

Alueellinen sijoittuminen

Kysyimme vastaajilta, missä ensimmäinen optometristin tutkintoa vastaava työpaikka sijaitti valmistumisen jälkeen. Vastaajista 39 %:lla työpaikka sijaitti muualla kuin silloisella asuin- ja synnyinpaikkakunnalla (katso liite 4, kuvio 17). 34 %:lla vastaajista työpaikka sijaitti silloisella asuinpaikkakunnalla. 14 %:lla vastaajista ensimmäinen optometristin tutkintoa vastaava työpaikka sijaitti synnyinpaikkakunnalla. Kokosimme kunnat ja kaupungit vastaajien sijoittumisen mukaan tarkemmin maakunnittain. Eniten vastaajista (36 %) oli sijoittunut Uusimaalle ja toiseksi eniten (11 %) Pohjois-Pohjanmaalle (katso taulukko 11). Lappiin sijoittui 9 % vastaajista.

TAULUKKO 11. Ensimmäisen optometristin tutkintoa vastaavien työpaikkojen sijaitseminen maakunnittain

Maakunnat	n	%
Uusimaa	38	36
Varsinais-Suomi	7	7
Satakunta	5	5
Kanta-Häme	3	3
Pirkanmaa	4	4
Päijät-Häme	1	1
Kymenlaakso	3	3
Etelä-Savo	1	1
Pohjois-Savo	5	5
Pohjois-Karjala	3	3
Keski-Suomi	3	3
Etelä-Pohjanmaa	4	4
Pohjanmaa	2	2
Keski-Pohjanmaa	2	2
Pohjois-Pohjanmaa	12	11
Kainuu	3	3
Lappi	9	9
Yhteensä	105	100

5.3 Vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen vaikuttavat asiat

Tiedot, taidot ja työkokemus

Yli puolet (66 %) kyselyyn vastaajista sanoi olevansa jokseenkin samaa mieltä siitä, että tunsi itsensä päteväksi valmistuttuaan (katso liite 4, kuvio 28). 7 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä tämän väittämän kanssa. Vastaajista 46 % koki, että heidän viestintä- ja vuorovaikutustaitonsa vastasivat työn haastavuutta kiitettävästi (katso taulukko 12). Yli puolet vastaajista (55 %) kertoi, että heidän taitonsa vastasivat hyvin työn haastavuutta näönhuollon osa-alueella. Vastaajista 52 % vastasi, että taidot vastasivat hyvin työn haastavuutta linssitekniikan ja näköratkaisujen osalta. Vastanneiden mukaan työn haastavuutta vastasi tyydyttävästi tietämys silmäsairauksista (17 %).

TAULUKKO 12. Taitojen vastaavuus työn haastavuuteen eri osa-alueilla

	Kiitettä- västi	Hyvin	Keski- tasoi- sesti	Tyydyttä- västi	Ei kaan	ollen- Yhteensä
Pajatyöskentely	20 %	42 %	31 %	6 %	1 %	122
Näönhuolto	19 %	55 %	23 %	3 %	0 %	122
Tietämys silmäsairauksista	4 %	36 %	43 %	17 %	0 %	122
Linssiteknologia ja näkörat- kaisut	10 %	52 %	25 %	12 %	0 %	122
Viestintä ja vuorovaikutus	46 %	42 %	8 %	4 %	0 %	122
Yhteensä	20 %	45 %	26 %	9 %	0 %	610

Vastaajista 41 %:lla oli ollut yksi optometristin työnkuvaa vastaava työsuhde opintojensa aikana (katso liite 4, kuvio 12). 9 %:lla vastaajista ei ollut ollut yhtään työsuhdetta opintojensa aikana.

Työhakuun ja työllistymiseen vaikuttavat asiat

Vastaajista 76 % oli täysin samaa mieltä siitä, että piilolasien määräys- ja sovitusoikeus on työnhakua edistävä asia (katso taulukko 13). Jokseenkin samaa mieltä siitä, että työterveyshuollon asiantuntijakoulutus optikoille on työnsaantia edistävä asia, oli 48 %. Vastaajista 43 % oli täysin samaa mieltä siitä, että työterveyshuollon asiantuntijakoulutus optikoille on työnsaantia edistävä asia. Diagnostisten lääkeaineiden käyttökoulutus koettiin myös työnsaantia edistäväksi asiaksi, sillä 46 % vastanneista oli jokseenkin samaa mieltä tämän väittämän kanssa. Vastaajista 48 % oli jokseenkin eri mieltä siitä, että heikkonäköisten apuvälineiden sovittamisen laillistus -koulutus on työnsaantia edistävä asia.

TAULUKKO 13. Lisäkoulutukset työsaantia edistävänä asiana

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Piilolasien määräys- ja sovitusoikeus	76 %	22 %	0 %	0 %	2 %	121
Diagnostisten lääkeaineiden käyttökoulutus	17 %	46 %	25 %	6 %	6 %	122
Heikkonäköisten apuvälineiden sovittamisen laillistus	3 %	32 %	48 %	9 %	7 %	122
Työterveyshuollon asiantuntijakoulutus optikoille	43 %	48 %	6 %	0 %	3 %	122
Yhteensä	35 %	37 %	20 %	4 %	5 %	487

Optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa hakiessaan 58 % vastaajista koki tärkeimmäksi asiaksi sen, että työpaikka sijaitsee lähellä silloista paikkakuntaa (katso liite 4, kuvio 19). Melkein yhtä tärkeäksi koettiin työsuhteen pysyvyys, johon 56 % vastaajista oli vastannut. Pienin osa (11 %) vastaajista oli vastannut avoimeen kohtaan, johon yksi yhteneväinen asia oli se, että ylipäättään sai työpaikan.

Vastaajista 49 % piti tärkeimpänä työllistymisen väylänä töiden kysymistä suoraan työnantajalta (katso liite 4, kuvio 20). Suhdeverkostoa piti tärkeänä työllistymisen väylänä 45 % ja työharjoittelua 38 % vastaajista. Vähiten tärkeä oli työvoiman vuokraus- ja välityspalvelu, johon kukaan ei vastannut.

Kysyimme vastaajilta, mitkä asiat edesauttoivat työllistymistä optometristin tutkintoa vastaavalle alalle. Vastaajia pyydettiin valitsemaan enintään kolme vastausvaihtoehtoa. Suurin osa (60 %) vastanneista oli sitä mieltä, että työllistymistä optometristin tutkintoa vastaavalle alalle edesauttoi paljon alan työkokemus (katso taulukko 14). Vastanneista 41 % koki työharjoittelun edesauttaneen työllistymistä paljon ja 37 % melko paljon. 63 % vastanneista oli sitä mieltä, että koulutuksen antamat valmiudet edesauttoivat melko paljon työn saantia. Yli

puolet vastanneista koki, että työllistymistä tutkintoa vastaavalle alalle ei yhtään edesauttanut kansainvälinen kokemus (69 %), opinnäytetyö (63 %) ja opintojen ja opiskelutaitojen ohjaus (59 %).

TAULUKKO 14. Työllistymistä optometristin tutkintoa vastaavalle alalle edesauttavat asiat

	Paljon	Melko paljon	Ei lainkaan	juuri Ei yhtään	En osaa sanoa	Yhteensä
Alan työkokemus	60 %	28 %	6 %	2 %	4 %	116
Työharjoittelu	41 %	37 %	11 %	7 %	4 %	116
Opinnäytetyö	0 %	4 %	24 %	63 %	8 %	115
Koulutuksen antamat valmiudet	26 %	63 %	3 %	3 %	6 %	115
Opintojen ja opiskelutaitojen ohjaus (Hops)	1 %	3 %	27 %	59 %	11 %	114
Suhdeverkostot (ystävät, sukulaiset, työkaverit jne.)	36 %	28 %	15 %	18 %	3 %	115
Kielitaito	4 %	18 %	42 %	32 %	5 %	114
Kansainvälinen kokemus	1 %	0 %	19 %	69 %	11 %	114
Alan työmarkkinatilanne	3 %	10 %	22 %	41 %	25 %	114
Yhteensä	19 %	21 %	19 %	33 %	9 %	1033

Kysyimme alan vaihtajilta, joita oli yhteensä viisi, syitä alan vaihtoon. Tärkein alan vaihtamiseen johtanut asia oli se, ettei ala kiinnostanut tarpeeksi (80 %) (katso liite 4, kuvio 27). Vastaaajista 60 % valitsi alan vaihtamiseen johtaneeksi syyksi sen, ettei saanut alan töitä.

6 POHDINTA

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista ja siihen vaikuttavia asioita. Halusimme kartoittaa, mistä vastavalmistuneet ovat saaneet koulutustaan vastaavaa työtä, mikä on työsuhteiden määrä, minkälaiset työsuhteet ovat olleet ja kuinka kauan ne ovat kestäneet. Lisäksi meitä kiinnosti vastavalmistuneiden alueellinen sijoittuminen. Tarkoituksenamme oli myös selvittää syitä alan vaihtoon.

Opinnäytetyömme päätutkimusongelmat ovat:

1. Minne vastavalmistuneet optometristit sijoittuvat valmistumisen jälkeen?
2. Mitkä asiat vaikuttavat vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen?

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Vastavalmistuneen optometristin sijoittuminen valmistumisen jälkeen

Tuloksiamme mukaan melkein kaikki vastavalmistuneista optometristeista saa optometristin tutkintoa vastaavan työpaikan. Heistä suurin osa saa heti valmistuessaan työpaikan ja loput alle puolen vuoden päästä valmistumisesta. Vain pieni osa vaihtaa alaa. Sardarin mukaan vuonna 2011 ja 2012 avoimia työpaikkoja ja työttömiä työnhakijaoptikoita on melkein sama määrä (Sardar 31.1.2014, sähköpostiviesti). Tästä voi todeta, että optometristin tutkintoa vastaavaa työtä hakeneet todennäköisesti ovat työllistyneet.

Työllistyneiden vastavalmistuneiden optometristien määrä on noussut vuoteen 2011, jonka jälkeen hieman vähentynyt vuoteen 2013. Opalan eli ammattikorkeakoulujen palautejärjestelmän kokoamien tietojen mukaan valmistumishetkellä työllistyneiden vastavalmistuneiden optometristien määrä on noussut hieman vuodesta 2012 vuoteen 2013 (Opala 2013, viitattu 23.4.2014). Emme kuitenkaan voi suoraan verrata tuloksiamme Opalan keräämiin tietoihin, sillä Opalan keräämistä tiedoista ei voida tietää, ovatko optometristit työllistyneet koulutus-

taan vastaavalle alalle. Vuosien 2012 ja 2013 Opalan keräämät tiedot valmistushetkellä työllisten optometristien määrästä ovat ristiriidassa meidän tutkimuksemme tuloksiin.

Tuloksistamme voidaan päätellä, että melkein yhtä monella vuosina 2010–2012 valmistuneella oli optometristin tutkintoa vastaava työpaikka vuoden päästä valmistumisesta. Ainoastaan Oulun ammattikorkeakoulusta vuonna 2011 valmistuneiden työllisten optometristien määrä oli ollut vuosien 2010 ja 2012 määrää hieman suurempi. Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vain vuonna 2011 valmistuneiden työllisten optometristien määrä oli ollut vuosien 2010 ja 2012 määrää hieman pienempi. Näitä tuloksia verrattaessa Tilastokeskukseen keräämiin tietoihin Oulun ammattikorkeakoulusta ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vuosina 2010 ja 2011 valmistuneista, työllisten optometristien määrät lisääntyivät ja vähenivät päinvastaisesti (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti). Kuitenkin tuloksistamme voidaan todeta, että suurimmalla osalla vastavalmistuneista optometristeista on tutkintoa vastaava työpaikka vuoden päästä valmistumisesta.

Vastavalmistuneiden ensimmäinen työsopimus on yleensä vakituinen kokopäivätyö tai määräaikainen kokopäivätyö. Näistä vakituinen kokopäivätyö on hieman yleisempi. Tuloksistamme ilmenee myös, että suurimmalla osalla vastavalmistuneista optometristeista on vuoden sisällä valmistumisesta vain yksi työsuhde. Hieman alle puolella on kahdesta kolmeen työsuhdetta vuoden sisällä valmistumisesta. Emme voineet ottaa mukaan tarkasteluun vuotta 2013, koska kaikilla ei ole ehtinyt kulua vuotta valmistumisesta. Melkein kaikki vastavalmistuneet optometristit tekevät tällä hetkellä tutkintoaan vastaavaa työtä. Näistä tuloksista voidaan todeta, että vastavalmistuneiden optometristien työsuhteet ovat melko pysyviä ja vakaita.

Tuloksistamme voidaan todeta, että ketjuoptikkoliikkeet työllistävät suurimman osan vastavalmistuneista optometristeista. Tähän voi olla syynä se, että optisen alan yritykset ovat pääosin ketjuuntuneita kaupan- ja terveydenhuollonalan tehostetun toiminnan seurauksena. Lisäksi suurten ketjujen toimipaikkakohtainen liikevaihto on selvästi korkeampi kuin pienten toimijoiden, joten ketjuoptikkoliik-

keillä on ehkä enemmän resursseja palkata työntekijöitä. Yksi selittävä asia voi olla myös se, että ketjuoptikkoliikkeitä on enemmän kuin yksityisiä ja ne voivat olla myös kooltaan suurempia kuin yksityiset. Siten työntekijöiden tarve on suurempi ketjuilla kuin yksityisillä. Tuloksistamme ilmenee myös, että yksityiset optikkoliikkeet ovat toiseksi suurin työllistäjä.

Tulostemme perusteella eniten vastavalmistuneiden optometristien ensimmäisiä tutkintoa vastaavia työpaikkoja on Uusimaalla ja toiseksi eniten Pohjois-Pohjanmaalla. Pihlajakosken (7.2.2014, sähköpostiviesti) mukaan Tilastokeskuksen keräämissä tiedoissa vastavalmistuneet optometristit ovat myös sijoittuneet eniten Uusimaalle ja toiseksi eniten Pohjois-Pohjanmaalle. Tilastokeskuksen tiedoista ei voida tietää, ovatko optometristit saaneet juuri tutkintoa vastaavan työpaikan (Pihlajakoski 7.2.2014, sähköpostiviesti). Suomen optiseen toimiala ry:hyn kuuluvat optikkoliikkeet sijoittuvat pääosin Etelä-Suomeen ja eniten optikkoliikkeitä on Helsingissä (Suomen optinen toimiala 2014b, viitattu 16.4.2014). Kyselymme tulosten perusteella Uusimaa on optometristeja parhaiten työllistävä maakunta, sillä siellä on eniten optikkoliikkeitä työllistämässä optometristeja.

Vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen vaikuttavat asiat

Suurin osa vastavalmistuneista optometristeista koki tärkeäksi, että ensimmäinen tutkintoa vastaava työpaikka sijaitsee lähellä valmistumishetken asuinpaikkakuntaa. Vaikka ensimmäinen työpaikka yleensä sijaitsee muualla kuin synnyinpaikkakunnalla tai valmistumishetken asuinpaikkakunnalla, melkein yhtä paljon vastavalmistuneita on työllistynyt silloiselle asuinpaikkakunnalle. Vastavalmistuneiden ensimmäiset työpaikat sijaitsevat eniten Uudellamaalla ja toiseksi eniten Pohjois-Pohjanmaalla, joiden alueella molemmat optometrian alan koulut sijaitsevat. Tämä viittaa siihen, että vaikka ensimmäinen työpaikka onkin eri kuin synnyin- tai asuinpaikkakunta, se sijaitsee lähellä valmistumispaikkakuntaa eli silloista asuinpaikkakuntaa. Loput vastavalmistuneet ovat lähteneet töihin ympäri Suomea.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että ne, joilla on työsuhteita optometristin tutkintoa vastaavalta alalta opintojen aikana, työllistyvät valmistumisen jälkeen paremmin kuin ne, joilta työsuhde puuttuu opintojen ajalta. He saavat myös nopeammin töitä valmistumisen jälkeen verrattuna niihin, joilta optometristin tutkintoa vastaava työsuhde puuttuu. Työsuhteiden määrästä ei luultavasti ole selkeää hyötyä työllistyessä. Myös Karhusen, Hynnisen ja Pehkosen (2012, 28) mukaan omaan koulutusalaan liittyvä työkokemus auttaa vastavalmistuneita siirtymään opinnoista työelämään.

Tutkimuksistamme voidaan todeta, että valmistuttuaan heti tutkintoaan vastaavalla alalle työllistyneistä suurin osa kokee itsensä jokseenkin ammatillisesti päteväksi. Vain muutama ei koe itseään ammatillisesti päteväksi. Suurin osa niistä, jotka kokevat itsensä täysin tai jokseenkin ammatillisesti päteväksi, saa tutkintoaan vastaavan työpaikan valmistumishetkellä tai vuoden sisällä.

Tutkimuksestamme ilmenee, että vastavalmistuneet optometristit kokevat viestintä- ja vuorovaikutustaitonsa olevan eniten kiitettävän tasolla työn haastavuuteen nähden. Suurin osa kokee näönhuollon sekä linssiteknologian ja näköratkaisujen vastaavan hyvin työn haastavuutta. Silmäsairauksien tietämyksessä taidot vastaavat keskitasoisesti työn haastavuutta melkein puolella vastavalmistuneilla. Ammattikorkeakouluille on määritelty omia kompetenssi- eli pätevyysvaatimuksia, joita optometristin tulisi osata valmistuttuaan (Karelia 2013, viitattu 5.11.2013). Melkein kaikki osa-alueet hallitaan hyvin tai kiitettävästi, mutta pieniä puutteita on silmäsairauksien tietämyksessä. Eri osa-alueiden hallitsemisen eroilla ei näytä myöskään olevan vaikutusta työllistymiseen, sillä suurin osa työllistyy tutkintoaan vastaavalle alalle.

Työpaikan sijainti lähellä valmistumishetken asuinpaikkakuntaa ja työsuhteen pysyvyys ovat vastavalmistuneiden tärkeimmät kriteerit työpaikkaa hakiessa. Suurimmalle osalle valmistumishetkellä avo- tai avioliitossa oleville on tärkeää, että työpaikka sijaitsee lähellä valmistumishetken asuinpaikkakuntaa ja työsuhde on pysyvä. Seurustelevilla, jotka eivät asu kumppanin kanssa, työsuhteen pysyvyys ja säännöllinen työtuntimäärä ovat tärkeimmät asiat. Sinkuilla kolme tärkeintä kriteeriä ovat työsuhteen pysyvyys, säännöllinen työtuntimäärä ja mu-

kavat työkaverit. Ne, jotka eivät seurustele tai asu kumppanin kanssa valmistumishetkellä ovat ehkä valmiimpia tekemään työtä muualla kuin silloisella asuinpaikkakunnalla kuin ne, jotka ovat avo- tai avioliitossa. T-Media Oy:n Vetovoimainen työnantaja 2012 -tutkimuksessa nuorten korkeakoulutettujen valintaperuste työpaikalle on työn mielekkyys (Kuntarekry 2012, viitattu 24.4.2014). Kuntarekryn (2012, viitattu 24.4.2014) mukaan korkeakouluopiskelijoiden kolme tärkeintä valintaperustetta työpaikalle ovat hyvä palkkaus, työn haasteellisuus ja kiinnostavuus sekä hyvä työilmapiiri. Näitä tietoja verratessa meidän tuloksiimme eri asiat nousivat esille. Joskin T-Media Oy:n tutkimus on tehty kaikille korkeakouluopiskelijoille ja oli kysytty työpaikan valintaperusteita eikä työpaikan hakukriteerejä (Kuntarekry 2012, viitattu 24.4.2014). Näkökulma oli hieman erilainen.

Alaa vaihtaneita oli todella vähän, joten emme voi saada luotettavaa tietoa alan vaihtamiseen johtavista asioista. Kuitenkin tärkeimpiä asioita ovat se, että ala ei kiinnosta tarpeeksi tai ei saa alan töitä.

Suurimmalla osalla on työpaikka omalta alalta vuoden päästä valmistumisesta riippumatta siitä, kuinka pian saa ensimmäisen oman alan työpaikan. Tuloksistamme käy kuitenkin ilmi, että mitä vähemmän aikaa valmistumisesta on kulu-
nut, sitä todennäköisempää on saada vakituinen kokopäivätyö.

Suurin vastavalmistuneiden optometristien työllistymistä edesauttava asia on alan työkokemus. Seuraavaksi tärkeimmät ovat työharjoittelu ja suhdeverkot. Koulutuksen antamat valmiudet edesauttavat melko paljon työllistymistä. Yli puolella kansainvälinen kokemus, opinnäytetyö ja opintojen ja opiskelutaitojen ohjaus ei edesauta yhtään työllistymistä. Hieman alle puolella vastavalmistuneista optometristeista alan työmarkkinatilanne ei edesauta yhtään työllistymisessä. Suurin osa vastavalmistuneista optometristeista kokee, että piilolasien määräys- ja sovitusoikeus on työllistymistä edesauttava asia. Heikkonäköisten apuvälineiden sovittamisen laillistusta ei koeta kovin edesauttavaksi asiaksi työllistymisessä.

Oma-aloitteisuus on merkittävin asia työllistymisessä tutkintoa vastaavalle alalle, sillä melkein puolet vastavalmistuneista optometristeista kysyivät suoraa töitä työnantajalta. Suhdeverkostot ja työharjoittelu ovat seuraavaksi tärkeimmät työllistymisen väylät.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata pätevyydellä eli validiteetilla, joka tarkoittaa, että on mitattu sitä mitä oli tarkoituskin selvittää. Pätevyyttä voidaan parantaa rajaamalla perusjoukko tiettyyn ryhmään ja määrittämällä tarkasti tutkimuksessa esiin tulevat käsitteet. Lisäksi kyselylomakkeen pitäisi vastata tutkimuksen tavoitteita. (Vilkka 2005, 161.) Varmistimme tutkimuksemme pätevyyden eri tavoilla. Rajasimme perusjoukon tiettyä ajankohtana valmistuneisiin, määritimme tarkasti teoriassa esiin tulevat käsitteet ja suunnittelimme kyselylomakkeen kysymykset tukemaan tutkimuksemme tavoitteita. Pyrimme suunnittelemaan kyselylomakkeen niin, että kaikki vastaajat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla. Luotimme myös siihen, että vastaajat vastaavat rehellisesti. Teimme kyselylomakkeen rakenteesta loogisesti etenevän ja huolehdimme, että vastausjärjestys menisi oikein kaikilla vastaajilla. Laitoimme avoimia kysymyksiä tukemaan strukturoitujen kysymysten vastauksia. Kanasen (2008, 81) mukaan mittarina toimineen kyselylomakkeen validiteetti on korkea, kun se mittaa tutkimusongelman kannalta tärkeitä asioita. Mielestämme kyselylomakkeemme mittari mittasi niitä asioita, joita pitikin.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata myös reliabiliteetilla, joka tarkoittaa mittausten pysyvyyttä eli tutkimusta toistettaessa saadaan samat tulokset (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 231). Reliabiliteettia voi lisätä dokumentoimalla tutkimuksen eri vaiheet tarkasti ja perustelemalla tutkimuksen kuluessa esiin tulevat ratkaisut (Kananen 2008, 83). Kerroimme tarkasti tutkimuksen kulun ja perustelimme tekemämme ratkaisut lukijalle. Pyrimme lisäämään reliabiliteettia tekemällä kyselylomakkeesta selkeän, jotta tutkimus voitaisiin toistaa myöhemmin uudestaan. Kanasenkin (2008, 83) mukaan reliabiliteettia voi nostaa tekemällä mittauksia ajallisesti peräkkäin.

Validiteettia ja reliabiliteettia voivat alentaa systemaattiset virheet, jotka ilmenevät valehteluna, tulosten vähättelynä tai kaunisteluna (Heikkilä 2008, 186). Pyrimme välttämään näitä asioita analysoimalla tuloksemme mahdollisimman rehellisesti ja ottamalla huomioon vastaajamäärät tulosten luotettavuutta arvioitaessa. Tutkimusongelmamme olivat kuitenkin melko laajoja, jolloin tiedon koaminen yhteen ja analysointi oli hieman haastavaa. Pyrimme myös siihen, ettei meillä olisi tutkimusta vääristäviä ennako-odotuksia.

Tutkimuksen luotettavuutta voi alentaa myös kadon eli vastaamatta jättäneiden määrä (Heikkilä 2008, 30). Katoa meillä tapahtui jonkin verran jo aineistonkeruuväylää valitessamme, sillä kaikilla perusjoukkoon kuuluvilla ei välttämättä ollut Facebook-tiliä. Kaikki eivät välttämättä myöskään kuuluneet oman vuosikurssinsa yksityiseen ryhmään. Tätä katoa pyrimme minimoimaan sillä, että pyysimme saatekirjeessämme ryhmään kuuluvia lähettämään kyselylinkin esimerkiksi sähköpostitse niille, jotka eivät kuulu Facebook:n ryhmiin. Mielestämme kokonaisvastausprosenttimme 48 oli riittävä, joskin kuitenkin hieman alle puolet. Emme voi tietää, miksi loput vastavalmistuneet eivät osallistuneet tutkimukseemme ja kuinka paljon heidän vastauksensa olisivat muuttaneet tuloksiamme.

Lisäksi eri vuosikurssien vastaajamäärät voivat vaihdella toisiinsa nähden ja niistä on verrattava kyseisinä vuosina valmistuneiden määriin. Oulun ammattikorkeakoulusta jokaisen vuosikurssin vastaajien määrä oli yli puolet niinä vuosina valmistuneista. Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta vastaajien määrät olivat alle puolet vuosittain valmistuneista. Näiden antamiin tuloksiin suhtauduimme hieman kriittisemmin, sillä ne voivat aiheuttaa lukuihin lievää vääristymää.

Vastausprosenttimme vaihtelivat myös kyselylomakkeen kysymysten välillä. Kyselylomakkeemme oli suunniteltu niin, että eri tavoin sijoittuneet optometristit vastasivat kaikki alussa samoihin kysymyksiin ja tietyssä kohtaa kyselylomaketta sijoittumisensa perusteella tarkentaviin kysymyksiin. Täten eri kysymysten vastaajamäärät vaihtelivat. Yleisesti ottaen vastaajat vastasivat kysymyksiin, jotka olivat kyselylomakkeemme polussa heille tarkoitettu. Alan vaihtajia ei ollut

kovin paljon ja heille suunnattujen kysymysten vastausmäärä jäi hyvin pieneksi, jolloin yleistyksiä ei voitu tehdä. Heikkiläkin (2008, 187) toteaa: mitä pienempi otos on, sitä sattumanvaraisempia tuloksia saadaan. Pyrimme myös saamaan kysymysten polut oikein, mutta yhdessä kohdassa oli virhe kysymyksestä toiseen siirryttäessä. Tämä vääristi hieman yhden kysymyksen lukuja.

Kyselylomakkeemme esitestasi kaksi optikkoa, jotka olivat valmistuneet ennen vuotta 2010. Saimme heiltä palautetta kyselomakkeen ymmärrettävyydestä ja sen loogisuudesta. Tämän avulla paransimme kyselylomakkeemme selkeyttä. Lisäksi käytimme tutkimuksessamme monipuolisesti erilaisia lähteitä, vaikka aiheestamme löytyi vähän kirjallisuutta. Saimme tärkeitä tietoja sähköpostin avulla virallisilta organisaatioilta. Internetistä löytyvät lähteet olivat myös luotettavilta sivuilta.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Pyrimme toimimaan tutkimusta tehdessämme eettisesti. Teimme asiaankuuluvan yhteistyösopimuksen Oulun ammattikorkeakoulun kanssa ja sovimme heidän kanssaan tutkimuksen toteuttamisesta ja julkaisemisesta. Aikaisempaa tutkimustietoa kerätessämme kunnioitimme muiden tutkijoiden työtä viittaamalla lähteisiin asiaankuuluvalla tavalla. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, viitattu 17.9.2014). Opin näytetyön vaatimaa selvitystä ja kyselylomaketta suunnitellessamme vaalimme näitä toimintatapoja.

Kyselylomakkeen tietoja tarkasteltaessa pitää toimia luottamuksellisesti ja koota tulokset siten, ettei yksittäistä henkilöä pysty tilastoista tunnistamaan (Heikkilä 2008, 32). Tutkimuksen kohderyhmänä toimineet vastavalmistuneet optometristit vastasivat kyselylomakkeeseen vapaaehtoisesti ja anonyymisti. Työn valmistuttua alkuperäinen kyselylomake ja sen avulla kerätty materiaali hävitetään Webropol-sivustolta, jottei mikään kolmas osapuoli voisi käyttää kyselyyn vastanneiden tietoja.

6.4 Tutkimuksen johtopäätökset

Tutkimuksestamme voidaan tehdä johtopäätös, että melkein kaikki vastavalmistuneet optometristit saavat optometristin tutkintoa vastaavan työpaikan ja se saadaan suhteellisen pian valmistumisesta. Positiivista oli, että alaa vaihtaneita on todella vähän. Työpaikkaa hakiessa täytyy olla kuitenkin oma-aloitteinen, koska vastavalmistuneet optometristit kokivat työpaikan kysymistä suoraan työnantajalta edesauttavimmaksi asiaksi työllistymisessä tutkintoa vastaavalle alalle. Suhdeverkostot ja työharjoittelu ovat myös tärkeitä työllistymisenväyliä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan avoimia työpaikkoja ei ole niin paljon kuin esimerkiksi vuonna 2007 (Sardar 31.1.2014, sähköpostiviesti). Tämän vuoksi työpaikkaa hakiessa täytyy hieman joustaa.

Tuloksistamme ilmenee, että vastavalmistuneiden ensimmäiset tutkintoa vastaavat työpaikat sijaitsevat eniten Uudellamaalla ja toiseksi eniten Pohjois-Pohjanmaalla. Näiden alueiden suosion voi selittää se, että tärkein kriteeri vastavalmistuneilla optometristeilla työpaikkaa hakiessa on työpaikan sijainti lähellä valmistumishetken asuinpaikkakuntaa. Ensimmäinen työpaikka on kuitenkin tuloksiemme mukaan eri kuin synnyin- tai asuinpaikkakunta, mutta maakunnittain työpaikat sijaitsevat lähellä valmistumispaikkakuntaa eli silloista asuinpaikkakuntaa. Tällöin valmistuneiden kriteeri työpaikan sijainnista pääosin toteutuu. Uudellamaalla on myös eniten optikkoliikkeitä työllistämässä optometristeja, mikä selittää vastavalmistuneiden alueellista sijoittumista. Optikkoliikkeistä ketjut työllistävät suurimman osan vastavalmistuneista optometristeista. Avo- tai avoliitossa olevat haluavat jäädä lähelle valmistumishetken asuinpaikkakuntaa. He, jotka eivät seurustele tai asu kumppanin kanssa valmistumishetkellä, ovat ehkä valmiimpia tekemään työtä muualla kuin silloisella asuinpaikkakunnalla.

Toiseksi tärkein kriteeri vastavalmistuneilla optometristeilla työpaikkaa hakiessa on työsuhteen pysyvyys. Tämä toteutuukin melko hyvin, sillä suurimmalla osalla vastavalmistuneista optometristeista on vuoden sisällä valmistumisesta vain yksi työsuhte. Työsuhteet ovat myös melko vakaita, sillä iso osa vastavalmistuneista saa vakituisen kokopäivätyön ja melkein yhtä moni määräaikaisen kokopäivätyön. Lisäksi, mitä vähemmän aikaa valmistumisesta on kulunut, sitä to-

dennäköisempää on saada vakituinen kokopäivätyö. Vakaan työuran kannalta olisikin tärkeää, että pitkiä työttömyysjaksoja ei tulisi ja työsuhde olisi pysyvä. Lisäksi tuloksistamme voidaan päätellä, että työllistymistä edesauttaa työskenteleminen optometristin tutkintoa vastaavalla alalla opintojen aikana. Työn saaminen on myös nopeampaa verrattuna niihin, joilta työsuhde tutkintoa vastaavalta alalta puuttuu. Työsuhteiden määrästä ei luultavasti ole selkeää hyötyä työllistyessä, mutta alan työkokemus on silti tärkein työllistymistä edesauttava asia. Seuraavaksi tärkeimmät ovat työharjoittelu ja suhdeverkostot.

Tuloksistamme voidaan myös todeta, suurin osa valmistuneista optometristeista kokee itsensä ammatillisesti päteväksi valmistuttuaan. Tästä voidaan päätellä, että koulut antavat hyvät valmiudet valmistuneille jatkaa ammatillista kasvuaan. Ammatillisen pätevyyden kokeminen hyväksi ei vaikuttanut työllistymiseen. Melkein kaikki optometrian opetussuunnitelman osa-alueet hallitaan kuitenkin hyvin tai kiitettävästi, mutta pieniä puutteita on silmäsairauksien tietämyksessä. Jos vastavalmistuneet olisivat saaneet tutkinnon mukana jonkin lisäkoulutuksen, he olisivat kokeneet piilolasien määräys- ja sovitusoikeuden työllistymistä edesauttavaksi asiaksi.

6.5 Omat oppimiskokemukset ja jatkotutkimushaasteet

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen ja opettava kokemus. Opinnäytetyön aiheen valinta oli hieman vaikeaa, sillä meille ei järjestetty ideaseminaareja. Monien eri aiheiden kautta mielenkiintomme heräsi vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista kohtaan, sillä aihe on ajankohtainen. Opinnäytetyömme aihetta oli tutkittu hyvin vähän, joten viitekehukseemme ei löytynyt paljonkaan kirjallisuutta. Kuitenkin eri yhteyshenkilöiltä saimme tarkkoja tietoja muun muassa vastavalmistuneisiin liittyen. Tämä auttoi tiedon koonnissa. Tutkimusongelmamme olivat kuitenkin hieman laajat, sillä halusimme tietää monesta vastavalmistuneen sijoittumiseen liittyvästä asiasta. Tutkimusongelmia olisi voinut rajata, jolloin tuloksien käsittely olisi ollut helpompaa. Viitekehysten tekeminen vei eniten aikaa, mutta muut osiot etenivät aikataulussa.

Teimme molemmat ensimmäistä kertaa tieteellistä tutkimusta, joten tutkimuksen eri vaiheiden hahmottaminen oli hieman vaikeaa. Opinnäytetyömme tekeminen helpottui kun tieteellisen tutkimus tuli ajan myötä tutummaksi. Lisäksi opimme oikeaoppista tutkimukseen sopivaa kirjoittamistyyliä. Opinnäytetyön aikana myös aikatauluttaminen ja parityöskentelytaidot kehittyivät. Lisäksi saimme opinnäytetyömme sisällöstä hyödyllistä tietoa itsellemme parhaimmista työllistymiskanavista ja voimme tulevaisuudessa kertoa harjoittelun ohjaajina optometristiopiskelijoille työllistymiseen liittyvistä asioista. Tulevaisuudessa saatamme toimia myös rekrytoijina, jolloin voimme hyödyntää tietoa opiskelijoiden eniten käyttämistä työnhakuväylistä.

Tutkimustamme tehdessämme esiin tuli muutamia jatkotutkimushaasteita. Tutkimusongelmamme olivat melko laajat, joten niistä voitaisiin tehdä molemmista omat tutkimuksensa. Vastavalmistuneiden optometristien sijoittumista voitaisiin tutkia erikseen ja lisäksi vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen vaikuttavat asiat voitaisiin koota omaan tutkimukseensa. Esimerkiksi alueellinen sijoittuminen vaikuttaisi mielenkiintoiselta, sillä siitä voisi saada selville, missä avoimet työpaikat sijaitsevat ja minne vastavalmistuneet optometristit tarkalleen sijoittuvat. Lisäksi toinen mielenkiintoinen aihe voisi olla optikoiden eläköityminen ja sen vaikutukset nuorten optometristien työllistymiseen.

Haluamme kiittää kaikkia tutkimukseemme osallistuneita Oulun ammattikorkeakoulusta ja Metropolia-ammattikorkeakoulusta. Lisäksi kiitämme ohjaajiamme Leila Kemppaista ja Aino-Liisa Jussilaa, joilta olemme saaneet paljon apua opinnäytetyömme tekoon. Opinnäytetyömme ei olisi onnistunut ilman Facebook:n yhteyshenkilöitä, joita olivat Minna Saarela, Maija Sihto, Riitta Korhonen, Saara Saarikivi, Henri Järvenpää ja Rea Yli-Hirvelä. Haluamme kiittää myös näitä henkilöitä. Lisäksi kiitämme muita yhteyshenkilöitä, joilta saimme lähteitä tietoperustaamme.

LÄHTEET

Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/564.

Christopoulou, R. & Ryan, P. 2009. Youth Outcomes in the Labour Markets of Advanced Economies. Teoksessa I. Schoon & R. K. Silbereisen. Transitions from School to Work – Globalization, Individualization, and Patterns of Diversity. United States of America: Cambridge University Press, 67–94.

Haikola, A. 2009. Ura Unelmissa. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, K. & Hämäläinen, U. 2012. Matkalla maailmalle: nuorten työttömyyden esiintyvyys ja kesto. Työpoliittinen aikakauskirja 55 (2), 6–18.

Hämäläinen, U. 2002. Koulutuksesta työelämään. Nuorten työllistymiseen vaikuttavat tekijät. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos.

Kallio, A. & Nikko, M. 2007. Optometristin ensimmäisen työpaikan valinta. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Jyväskylä: Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karhunen, H., Hynninen, S.-M. & Pehkonen, J. 2012. Opiskeluaikainen työssäkäynti ja työmarkkinatilanne valmistumisen jälkeen: havaintoja rekisteriaineistosta. Työpoliittinen aikakauskirja. 2/2012. Viitattu 6.3.2014, <http://www.tem.fi/files/33322/karhunenhyynninenpehkonen.pdf>.

Karelia. 2013. Koulutusohjelmakohtainen kompetenssianalyysi ammattikorkeakouluissa. Viitattu 5.11.2013, <http://www.karelia.fi/ects/>.

Karelia. 2006a. Optometrian koulutusohjelman kompetenssit 2006. Viitattu 5.11.2013, <http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Optometrian%20koulutusohjelman%20kompetenssit%20042006.pdf>.

Karelia. 2006b. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit. Viitattu 8.3.2014, <http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Yleiset%20kompetenssit%20tutkintotasoitain%2019042006.pdf>.

Kaupan liitto. 2013. Optinen ala elää muutoksen aikaa. Viitattu 22.2.2014, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/uutiset/optinen_ala_elaae_muutoksen_aika_23333.

Kuntarekry 2012. Vetovoimainen työnantaja 2012. Viitattu 24.4.2014, <http://www.kuntarekry.fi/SiteCollectionDocuments/Vetovoimainen-tyonantaja-2012.pdf>.

Kuvaja, A. 2011. Työttömien työnhakumotivaatio ja motivointi: Sosiaalitoimen työvalmentajien näkökulmia. Helsingin yliopisto. Hyvinvointipalvelujen erikoisala. Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen lisensiaatintutkimus. Viitattu 6.3.2014, <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=5ada991d-3107-40f3-916e-ab1799823a1f>.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Lehtinen, V. 2013. Toimintasuunnitelma luo pohjaa alan uudistumiselle: Sertifiointijärjestelmä optiselle alalle. *Optometria* 57 (2), 6.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2010. Harjoittelu. Viitattu 18.10.2013, <http://opinto-opas.metropolia.fi/fi/kaytannon-tietoa-opiskelijoille/harjoittelu/>.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2013a. Optometria. Viitattu 9.10.2013, <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-sosiaali-ja-terveysala/optometria/>.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2013b. Opinnäytetyöt. Viitattu 28.10.2013, <http://www.metropolia.fi/koulutusohjelmat/teollinen-tuotanto/opinnaytetyot/>.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2013c. Optometrian tutkinto-ohjelma. Viitattu 23.2.2014, <http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/16183/fi/123/>.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2013d. Työterveyshuollon asiantuntijakoulutus optikoille. Viitattu 20.2.2014, <http://www.metropolia.fi/koulutusohjelmat/hyvinvointi-ja-toimintakyky/tilaus-ja-taydennyskoulutus/koulutustarjonta/tyoeterveyshuollon-asiantuntijakoulutus-optikoille/>.

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2014. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, ylempi AMK. Viitattu 27.1.2014, <http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-aikuiset-sosiaali-ja-terveysala/sosiaali-ja-terveysalan-kehittaminen-ja-johtaminen-yamk/>.

Mikkela, E., suunnittelija, Tilastokeskus. Re: Optometristiopiskelijoiden opinnäytetyö. Sähköpostiviesti tyosakaynti@stat.fi 29.1.2014.

Mäenpää, P. 2012. Koulutusasiat puhuttivat Näköä 2012- tapahtumassa: Kliinistä osaamista ja bisnestä. Optometria 56 (5), 22.

Niskanen, P., suunnittelija, Metropolia Ammattikorkeakoulu. Re: Optometristiopiskelijoiden opinnäytetyö. Sähköpostiviesti pirkko.niskanen@metropolia.fi 6.3.2014.

Opala. 2013. Ammattikorkeakoulujen opiskelijapalautejärjestelmä. Viitattu, 23.4.2014 <http://opala.pkamk.fi/OpalaPublicReport/main.do>.

Opetushallinto. 2014. Tutkinnot ammattikorkeakouluittain. Viitattu 23.2.2014, http://vipunen.csc.fi/fi-ammattikorkeakoulutus/tutkinnot/_layouts/XIViewer.aspx?id=http://vipunen.csc.fi/fi-ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulutusraportit/AMK.tutkinnot_amk.xlsx.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon; Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Viitattu 30.11.2013, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Talousarvioesitys 2013, Ministeriön ehdotus. Viitattu 17.2.2014, http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoytus/talousarviot/talousarvioasiakirjat_2013/liitteet/OKMn_TAE_2013.pdf.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014a. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen. Viitattu 23.2.2014, <http://vipunen.csc.fi/fi-ammattikorkeakoulutus/sijoittuminen/Pages/Ammattikorkeakouluista-valmistuneiden-alueellinen-sijoittuminen.aspx>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. Ammattikorkeakoulututkinnot. Viitattu 10.10.2014, http://vipunen.csc.fi/fi-ammattikorkeakoulutus/tutkinnot/_layouts/XIViewer.aspx?id=http://vipunen.csc.fi/fi-ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulutusraportit/AMK.tutkinnot_amk.xlsx.

Optikoiden työehtosopimus 1.4.2014.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2013a. Koulutus ja hakeminen. Viitattu 9.10.2013, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/nuoret_suomenkielinen/koulutukset/optometria/.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2013b. Koulutusohjelman tiedot. Viitattu 9.10.2013, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=k_kuvaus&lk=s2013&id=768.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2013c. Moduulikuvaus. Viitattu 14.10.2013, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=moduulikuvaus&k=1&m=1346&opas=2013-2014.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2013d. Opintosuunnitelma 2013-2014. Viitattu 23.11.2013, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&lk=s2013&code=5037#1-10-11-12.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2013e. Vapaasti valittavat opinnot. Viitattu 28.10.2013, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=moduulikuvaus&k=1&m=433&opas=2008-2009.

Oulun ammattikorkeakoulu 2014a. Ylempään amk-tutkintoon johtava koulutus. Viitattu 27.1.2014, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/ylemmat/?ak_osio=kuvaus&lv=s2014&id=878.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2014b. Koulutusohjelmat 2013–2014. Viitattu 23.2.2014, http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&lk=s2013&code=5037.

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab.

Paavola, S., toiminnanjohtaja, Suomen Optikoiden Ammattiliitto ry. Re: Opin-
näytetyöstä. Sähköpostiviesti soile.paavola@soary.com 12.2.2014.

Paavola, S. & Tuhkio, N. 2012. Vaikutteita ja ideoita optisen alan suurtaapahtu-
masta. Optometria. 56 (1), 54–57.

Pakanen, S., suunnittelija, Oulun ammattikorkeakoulu. Re: Valmistuneiden op-
tometristien keski-iat. Sähköpostiviesti seppo.pakanen@oamk.fi 13.5.2014.

Peltonen, M. 1987. Motivaatio: menetelmiä työhalun parantamiseksi. Helsinki:
Tammi.

Pihlajakoski, J-P., tietotuotantopäällikkö, Oulun ammattikorkeakoulu. Re: Sijoi-
tumisen koulutuksen jälkeen. Sähköpostiviesti juha-pekka.pihlajakoski@oamk.fi
7.2.2014.

Räisänen, H. 2013. Suomessa talouskriisin työllisyysvaikutuksia on vaimennettu
ennen kaikkea lomautuksilla. Hyvinvointikatsaus 24 (1), 24–29.

Sallinen, E., ylitarkastaja, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvi-
ra). Re: Optometristiopiskelijoiden opinnäytetyö. Sähköpostiviesti ee-
va.sallinen@valvira.fi 29.1.2014.

Sardar, P., suunnittelija, Työ- ja elinkeinoministeriö. Re: Optometristiopiskelijo-
iden opinnäytetyö. Sähköpostiviesti Paula.Sardar@tem.fi 31.1.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Terveyshuollon täydennyskoulutussuositus.
Viitattu 20.2.2014,
[http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-
3821.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3821.pdf).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 2.12.2010/1088.

Suomen Optikoiden Ammattiliitto ry. 2014a. Optikko työehtosopimus TES. Viitattu 27.1.2014, <http://www.soary.com/tietopankki/optikko-tyoehtosopimus-tes/>.

Suomen optinen toimiala. 2010. Markkinakatsaus 2009. Viitattu 4.2.2014, <http://www.optometria.fi/media/sol-pdf/markkinat/markkinakatsaus-2009.pdf>.

Suomen optinen toimiala. 2011. Markkinakatsaus 2010. Viitattu 4.2.2014, <http://www.optometria.fi/media/sol-pdf/markkinat/markkinakatsaus-2010.pdf>.

Suomen optinen toimiala. 2012. Suomen optinen toimialastrategia 2012. Viitattu 7.12.2013, http://www.optometria.fi/media/tutkimukset/sot_strategia2012_a4_net.pdf.

Suomen optinen toimiala. 2013a. Optometrismi. Viitattu 30.11.2013, <http://www.optometria.fi/info/alan-tutkinnot/optometrismi.html>.

Suomen optinen toimiala. 2013b. Täydennyskoulutusrekisteri. Viitattu 27.1.2014, <http://www.optometria.fi/koulutusrekisteri.html>.

Suomen optinen toimiala. 2014a. Alan tutkinnot. Viitattu 9.2.2014, <http://www.optometria.fi/info/alan-tutkinnot.html>.

Suomen optinen toimiala. 2014b. Optikkoliikehaku. Viitattu 16.4.2014, <http://www.optometria.fi/yhteystiedot/optikkoliikehaku.html?q=&paikkakunta>

Tast, P., toimitusjohtaja, Suomen optinen toimiala ry. Re: Optometrismiopiskelijoiden opinnäytetyö. Sähköpostiviesti panu.tast@optometria.fi 22.4.2014.

Tast, P. & Koivunen, P. 2013. Näkyvässä optisen toimialan muutos. Optometria 57 (3), 6.

Terveystalo. 2013. Optikko. Viitattu 18.10.2013, <http://www.terveystalo.com/fi/Palvelut-Imported/MUUT-PALVELUT/optikko/?short=1>.

Tilastokeskus. 2014a. Työllinen. Viitattu 11.2.2014,
<http://www.stat.fi/meta/kas/tyollinen.html>.

Tilastokeskus. 2014b. Tutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden kuluttua valmistumisesta koulutusalan mukaan 2007 - 2012. Viitattu 17.2.2014,
http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=010_sijk_tau_101&ti=Tutkinnon+suorittaneiden+p%E4%E4asiallinen+toiminta+vuoden+kuluttua+valmistumisesta+koulutusalan+mukaan+2007+%2D+2012&path=../Database/StatFin/kou/sijk/&lang=3&multilang=fi.

Tilastokeskus. 2014c. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 23.2.2014,
<http://www.tilastokeskus.fi/til/sijk/kas.html>.

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö. 2013. Talousnäkymät ja palkanmuodostus. Viitattu 20.2.2014,
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20130626Talous/TUKUSETO__kesaekuu_2013.pdf.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Eettiset periaatteet. Viitattu 17.9.2014,
<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013a. Optikko. Viitattu 12.10.2013,
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/311_ammatti.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013b. Työnvälitystilasto. Viitattu 12.10.2013,
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/311_ammatti.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013b. Työnvälitystilasto. Viitattu 11.2.2014,
<http://www.tem.fi/tyo/tyonvalitystilasto>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013c. Työttömät työnhakijat. Viitattu 11.2.2014,
http://www.tem.fi/tyo/tyonvalitystilasto/maaritelmat_taulukot_ja_kuviot/tyottomat_tyonhakijat.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Vinkkejä työnhakuun. Viitattu 23.4.2014, http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/index.html

Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Virolainen, M. & Valkonen, S. 2002. Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista työelämään. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Väestörekisterikeskus 2014. Väestötietojärjestelmä. Viitattu 22.3.2014, <http://vrk.fi/default.aspx?docid=8472&site=3&id=0>.

Weichold, K. 2009. Building Skills for Positive Developmental Pathways. Teoksessa I. Schoon & R. K. Silbereisen. Transitions from School to Work – Globalization, Individualization, and Patterns of Diversity. United States of America: Cambridge University Press, 312–330.

LIITTEET

SAATEKIRJE

LIITE 1

Hyvä vastavalmistunut optometrismi

Oulussa 1.6.2014

Mihin olet sijoittunut valmistumisesi jälkeen? Olemme optometrismiopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyönämme kyselytutkimuksen vastavalmistuneiden optometrismi sijoittumisesta valmistumisen jälkeen. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat vuonna 2010–2013 valmistuneet optometrismi Oulun ammattikorkeakoulusta ja Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulusta.

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, minne vastavalmistuneet optometrismi sijoittuvat valmistuttuaan. Lisäksi haluamme selvittää, mitkä asiat ovat vaikuttaneet sijoittumiseen. Tutkimustamme voitaisiin käyttää pohjana suunniteltaessa keinoja vastavalmistuneiden optometrismi työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi tutkimus voi selkeyttää nykyistä työtilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä opiskelijoille, kouluille, alan järjestöille ja työelämän eri tahoille.

Aineisto kerätään sähköisesti ja vastaamiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia. Kyselylomakkeessa on noin 25 kysymystä. Linkki kyselylomakkeeseen löytyy seuraavasta osoitteesta:

<https://www.webropolsurveys.com/S/754191B3E899A687.par>

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti siten, etteivät yksittäisen vastaajan tiedot ole tunnistettavissa. Vastausaikaa on 22.6.2014 asti. Tutkimustulokset julkaistaan joulukuussa 2014 opinnäytetyössämme ja ne ovat saatavilla osoitteessa www.theseus.fi.

Mahdollistattehan opinnäytetyömme onnistumisen vastaamalla kyselyyn! Mikäli Teillä on kysyttävää tutkimukseen liittyen, vastaamme mielellämme.

Ystävällisin terveisin

Milla Smedlund

*****@students.oamk.fi

Milja Kylmänen

*****@students.oamk.fi

Tutkimusongelma	Muuttuja	Kysymys	
1. Taustatiedot	Valmistumisaika ja -paikka	1.	
	Ikä valmistumishetkellä	2.	
	Sukupuoli	3.	
	Parisuhdetilanne	4.	
	Kotipaikkakunta	5.	
2. Mitkä asiat vaikuttavat vastavalmistuneiden optometristien sijoittumiseen?	Ammatillinen pätevyys valmistumishetkellä	6.	
	Taitojen vastaavuus työn haastavuuteen	7.	
	Oman alan työsuhteiden määrä opintojen aikana	8.	
	Ensisijaiset asiat työpaikkaa hakiessa	20.	
	Tärkeimmät työllistymisen väylät omalle alalle	22.	
	Asiat, jotka edesauttoivat työllistymistä omalle alalle	21.	
	Lisäkoulutuksen tarpeellisuus valmistuessa	9.	
	Alan vaihtamiseen johtaneet asiat	29.	
	3. Minne vastavalmistuneet optometristit sijoittuvat valmistumisen jälkeen?	Toiminta valmistuessa	10.
		Työllistyminen omalle alalle valmistuessa	11.
Työllistyminen omalle alalle aikavälillä valmistumisesta nykyhetkeen		12.	
Oman alan töiden hankkimiseen kulunut aika		13.	
Työsuhde ensimmäisessä oman alan työssä		16.	
Ensimmäisen oman alan työpaikan kuvaus		17.	
Työsuhteiden määrä vuoden sisällä valmistumisesta		18.	
Oman alan töiden yhteiskesto valmistumisesta nykyhetkeen		19.	
Ensimmäisen oman alan työpaikan sijainti (asuin- ja kotipaikkakuntaan nähden)		14.	
Ensimmäisen oman alan työpaikan sijainti (paikkakunnittain)		15.	
Työpaikka omalta alalta		23.	
Oman alan työpaikkaan liittyvä tilanne		24.	
Muut tilanteet		25.	
Työpaikka omalta alalta	26.		
Uratavoitteet seuraavan viiden vuoden aikana	27.		
Toiminta kun ei ole saanut oman alan työpaikkaa	28.		

Kysely vuonna 2010–2013 valmistuneiden optometristien sijoittumisesta

Mistä ja milloin valmistuit? *

- Oulun ammattikorkeakoulu, vuonna 2010
- Oulun ammattikorkeakoulu, vuonna 2011
- Oulun ammattikorkeakoulu, vuonna 2012
- Oulun ammattikorkeakoulu, vuonna 2013
- Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu, vuonna 2010
- Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu, vuonna 2011
- Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu, vuonna 2012
- Helsingin Metropolia-ammattikorkeakoulu, vuonna 2013

Mikä oli ikäsi valmistumishetkellä?

- 20-25 vuotta
- 26-30 vuotta
- 31-35 vuotta
- 36-40 vuotta
- 41-45 vuotta
- 46-50 vuotta

Mikä on sukupuolesi?

- Mies
- Nainen

Mikä oli parisuhdetilanteesi valmistumishetkellä?

- Sinkku
- Seurustelen, mutta en asu kumppanini kanssa

- Avoliittossa
- Avioliittossa
- Rekisteröidyssä parisuhteessa
- Eronnut
- Leski

Mikä on synnyinpaikkakuntasi?

Kaupungin/kunnan nimi

Tunsin itseni ammatillisesti päteväksi valmistuttuani.

Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Tunsin, että valmistuttuani taitoni vastasivat työn haastavuutta osa-alueilla:

	Kiitettävästi	Hyvin	Keskitasoisesti	Tyydyttävästi	Ei ollenkaan
Pajatyöskentely	☐	☐	☐	☐	☐
Näönhuolto	☐	☐	☐	☐	☐
Tietämys silmäsairauksista	☐	☐	☐	☐	☐
Linssiteknologia ja näköratkaisut	☐	☐	☐	☐	☐
Viestintä ja vuorovaikutus	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka monta optometristin työnkuvaa vastaavaa työsuhdetta sinulla oli opintojen aikana?

- Ei yhtään
- 1
- 2
- 3
- 4 tai enemmän

Koetko, että seuraavat lisäkoulutukset ovat työnsaantia edistävä tekijä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Piilolasien määräys- ja sovitus-oikeus	☐	☐	☐	☐	☐
Diagnostisten lääkeaineiden käyttökoulutus	☐	☐	☐	☐	☐
Heikkonäköisten apuvälineiden sovittamisen laillistus	☐	☐	☐	☐	☐
Työterveyshuollon asiantuntijakoulutus optikoille	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä oli tilanteesi valmistumishetkellä? *

Vastaa työllinen myös silloin, kun olet ollut muulla kuin optometristin tutkintoa vastaavalla alalla töissä.

- Työllinen (minulla oli työsopimus)
- Työtön työnhakija
- Minulla oli toisen alan opiskelupaikka, jonka vastaanotin
- Työtön opiskelupaikan hakija
- Jokin muu, mikä?

Työskentelin heti valmistuttuani optometristin tutkintoa vastaavassa työssä. *

- Kyllä
- En

Olen tehnyt optometristin tutkintoa vastaavaa työtä valmistumisen jälkeen. *

Aikavälillä valmistumisesta nykyhetkeen

- Kyllä
- En

Kuinka kauan kesti saada optometristin tutkintoa vastaavaa työtä valmistumisen jälkeen?

- 1-2 kuukautta
- 3-4 kuukautta

- 5-6 kuukautta
- 7-8 kuukautta
- 9-10 kuukautta
- 11-12 kuukautta
- Yli vuosi

Missä päin optometristin tutkintoa vastaava ensimmäinen työpaikkasi sijaitsi valmistumisen jälkeen?

- Synnyinpaikkakunnalla
- Silloiselle asuinpaikkakunnalla
- Synnyinpaikkakunnalla ja silloisella asuinpaikkakunnalla (silloinen asuin- ja synnyinpaikkakunta olivat samat)
- Työpaikka oli muualla kuin silloisella asuin- ja/tai synnyinpaikkakunnalla
- Usealla eri paikkakunnalla (esimerkiksi keikkatyön vuoksi)

Millä paikkakunnalla tarkalleen ensimmäinen optometristin tutkintoa vastaava työpaikkasi oli valmistumisen jälkeen?

- Kaupunki/kunta

- Usealla eri paikkakunnalla (esimerkiksi keikkatyön vuoksi)

Millainen työsuhteesi oli ensimmäisessä optometristin tutkintoa vastaavassa työssä valmistumisen jälkeen?

- Vakituinen kokopäivätyö
- Määräaikainen kokopäivätyö
- Osa-aikatyössä työskentelevä (alle 30 tuntia/viikko)
- Tein keikkahommia tai minulla on useita rinnakkaisia työsuhteita
- Jokin muu, mikä?

Millainen oli optometristin tutkintoa vastaava työpaikkasi valmistumisen jälkeen?

- Ketjuoptikkoliike

- Yksityinen optikkoliike
 - Silmäklinikka/-kirurgia
 - Sairaala
 - Tukkuoliike
 - Online-yritys
 - Oma yritys
 - Olin useassa eri paikassa töissä
 - Jokin muu, mikä?
 -
-

Mikä oli optometristin tutkintoa vastaavien työsuhteiden määrä vuoden sisällä valmistumisesta?

- Ei yhtään
- 1
- 2-3
- Enemmän kuin 3

Kuinka kauan yhteensä olet tehnyt optometristin tutkintoa vastaavaa työtä?

Aikavälillä valmistumisesta nykyhetkeen, arvioi suunnilleen

- kuukauden tai alle kuukauden
- 2-3 kuukautta
- 4-6 kuukautta
- 7-9 kuukautta
- 10–12 kuukautta
- Enemmän kuin vuoden, mutta vähemmän kuin yksi ja puoli vuotta
- Enemmän kuin yksi ja puoli vuotta, mutta vähemmän kuin kaksi vuotta
- Enemmän kuin kaksi vuotta

Mitkä asiat koit tärkeäksi optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa hakiessasi?

Voit valita enintään kolme

- Työpaikan sijainti lähellä silloista asuinpaikkakuntaa
 - Työpaikan sijainti lähellä synnyinpaikkakuntaa
 - Hyvä palkka
 - Työsuhteen pysyvyys
 - Työtehtävien monipuolisuus
 - Mukavat työkaverit
 - Säännöllinen työtuntimäärä (40h) viikossa
 - Jokin muu, mikä?
-

Työllistymistäni optometristin tutkintoa vastaavalle alalle edesauttoi:

	Pal- jon	Melko paljon	Ei juuri lainkaan	Ei yh- tään	En osaa sanoa
Alan työkokemus	☐	☐	☐	☐	☐
Työharjoittelu	☐	☐	☐	☐	☐
Opinnäytetyö	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen antamat valmiudet	☐	☐	☐	☐	☐
Opintojen ja opiskelutaitojen ohjaus (Hops)	☐	☐	☐	☐	☐
Suhdeverkostot (ystävät, sukulaiset, työkaverit jne.)	☐	☐	☐	☐	☐
Kielitaito	☐	☐	☐	☐	☐
Kansainvälinen kokemus	☐	☐	☐	☐	☐
Alan työmarkkinatilanne	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat olleet sinulle tärkeimmät työllistymisen väylät optometristin tutkintoa vastaavaan työhön?

Voit valita enintään kolme

- Työministeriön www.mol.fi –sivusto
- Yrityksen omat sivut
- Työvoimatoimisto
- Työvoiman vuokraus- tai välityspalvelu

- SOA (Suomen optikoiden ammattiliitto)
- Lehdet
- Sosiaalinen media
- Työharjoittelun kautta
- Suhdeverkosto (ystävät, tuttavat, sukulaiset, korkeakouluopintojen aikana saatu kontakti)
- Kysyin työnantajalta suoraan töitä
- Työnantaja ilmoitti paikasta henkilökohtaisesti
- Työllistin itse itseni (yrittäjäyys)
- Jostain muualta, mistä?
- _____

Vuoden päästä valmistumisesta minulla oli optometrstin tutkintoa vastaava työpaikka. *

- Kyllä
- Ei
- Valmistumisestani ei ole ehtinyt kulua vuotta

Mikä oli työpaikkaan liittyvä tilanteesi vuoden päästä valmistumisestasi? *

- Vakituinen kokopäivätyö
- Määräaikainen kokopäivätyö
- Osa-aikatyö (alle 30 tuntia/viikko)
- Keikkatyö tai useita rinnakkaisia työsuhteita
- Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja
- Työllinen työnhakija
- Vanhempainvapaa
- Lomautettu
- Jokin muu, mikä?
- _____

Mikä oli tilanteesi vuoden päästä valmistumisesta? *

Valitse se, mitä ensisijaisesti teet

- Työtön työnhakija
- Päätoiminen opiskelija
- Opiskelupaikan hakija
- Minulla oli optometristin koulutusta vastaamaton työpaikka
- Jokin muu, mikä?

Minulla on tällä hetkellä optometristin tutkintoa vastaava työpaikka. *

- Kyllä
- Ei

Mitkä ovat uratavoitteesi seuraavien viiden vuoden aikana? *

Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto, voit valita useita

- Tulen todennäköisesti etenemään nykyisellä alalla asiantuntijana tai esimiehenä
- Aion suorittaa alaan liittyvän lisäkoulutuksen (diagnostisten lääkeaineiden käyttökoulutus, piilolasien sovitus- ja määräysoikeus ym.)
- Aion suorittaa optometristin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon
- Aion ryhtyä yrittäjäksi
- Suunnittelen siirtoa vähemmän vaativiin tehtäviin
- Olen tyytyväinen nykyiseen tehtävätasooni ja työn sisältöön
- Suunnittelen vaihtavani alaa

Mitä teet nyt, kun et ole saanut optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa? *

- Haen edelleen optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa
- Haen/Minulla on muita töitä
- Haen opiskelemaan/Olen opiskelemassa toista alaa
- Haen opiskelemaan/Olen opiskelemassa optometristin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa
- Olen vanhempainvapaalla
- Jotain muuta, mitä?

Mitkä ovat alan vaihtamiseesi johtaneet tekijät?

Voit valita enintään kolme

- En saanut alan töitä
- Ala ei kiinnostanut minua tarpeeksi
- Työajat eivät olleet minulle sopivia
- Työtuntimäärä viikossa ei ollut riittävä
- Olisin halunnut vakituisen työn
- Työmahdollisuudet olivat sijainniltaan liian kaukana asuinpaikkakunnaltani
- Työmahdollisuudet olivat sijainniltaan liian kaukana kotipaikkakunnaltani
- Palkka ei tyydyttänyt minua
- Työtehtävät olivat liian yksipuolisia
- Jokin muu, mikä?

Mitä kautta sait tämän kyselyn?

- Facebook:n yksityisestä ryhmästä
- Tuttavan kautta

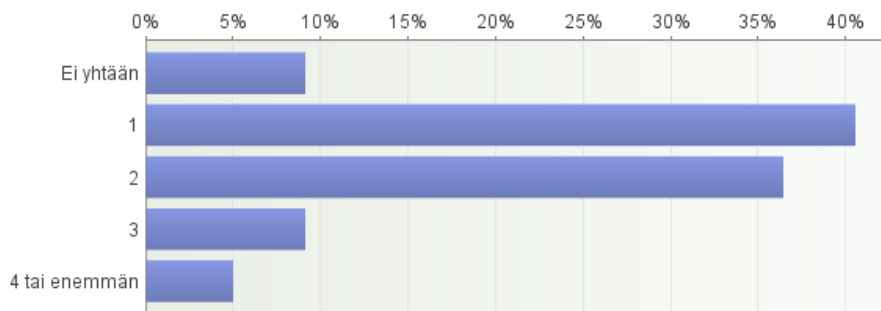
15. Synnyinpaikkakunnat maakunnittain

Maakunnat	n	%
Uusimaa	21	17
Varsinais-Suomi	6	5
Satakunta	3	2
Kanta-Häme	1	1
Pirkanmaa	7	6
Päijät-Häme	2	2
Kymenlaakso	7	6
Etelä-Karjala	2	2
Etelä-Savo	5	4
Pohjois-Savo	10	8
Pohjois-Karjala	1	1
Keski-Suomi	3	2
Etelä-Pohjanmaa	18	15
Keski-Pohjanmaa	5	4
Pohjois-Pohjanmaa	16	13
Kainuu	6	5
Lappi	8	7
Yhteensä	121	100

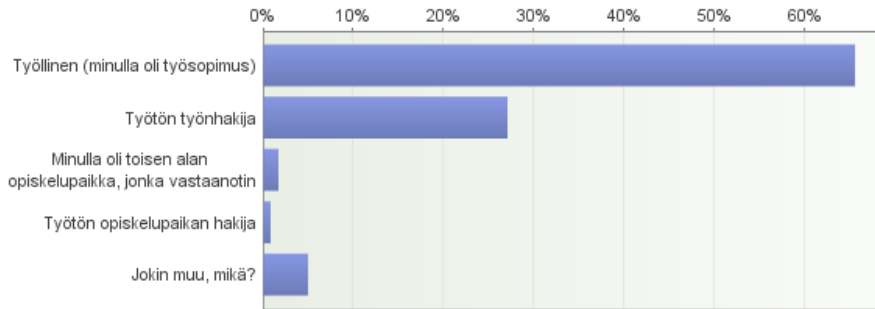
Vastaajien (n=121) synnyinpaikkakunta

- Ähtäri 1 kpl
- Seinäjoki 5 kpl
- Oulu 7 kpl
- Kouvola 2 kpl
- Helsinki 11 kpl
- Vantaa 5 kpl
- Imatra 2 kpl
- Vaala 2 kpl
- Iisalmi 3 kpl
- Lohja 2 kpl
- Espoo 3 kpl
- Hamina 2 kpl
- Kotka 3 kpl
- Rovaniemi 3 kpl
- Raahe 1 kpl
- Sonkajärvi 1 kpl
- Veteli 2 kpl
- Turku 4 kpl
- Lappajärvi 2 kpl
- Kankaanpää 1 kpl

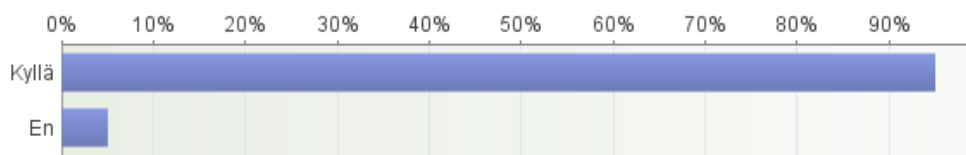
- Mikkeli 4 kpl
- Siilinjärvi 1 kpl
- Kaustinen 1 kpl
- Kuopio 4 kpl
- Nurmo 1 kpl
- Sipoo 1 kpl
- Kajaani 2 kpl
- Reisjärvi 1 kpl
- Karijoki 1kpl
- Tampere 2 kpl
- Ilmajoki 2 kpl
- Haapajärvi 1 kpl
- Ylitornio 1 kpl
- Perho 1 kpl
- Kempele 2 kpl
- Oripää 1 kpl
- Kurikka 2 kpl
- Alajärvi 1 kpl
- Lahti 2 kpl
- Pieksämäki 1 kpl
- Sotkamo 1 kpl
- Ylivieska 2 kpl
- Kivijärvi 1 kpl
- Ulvila 1 kpl
- Kauhajoki 1 kpl
- Kokkola 1kpl
- Valkeakoski 1 kpl
- Kemijärvi 1kpl
- Ivalo 1kpl
- Tornio 1 kpl
- Kiuruvesi 1 kpl
- Viitasaari 1 kpl
- Rauma 1 kpl
- Jalasjärvi 1 kpl
- Pello 1 kpl
- Pyhäntä 1 kpl
- Joensuu 1 kpl
- Kangasala 2 kpl
- Ylöjärvi 2kpl
- Oulainen 1 kpl
- Teuva 1 kpl
- Suomussalmi 1 kpl
- Salo 1kpl
- Porvoo 1 kpl
- Jyväskylä 1kpl
- Forssa 1 kpl

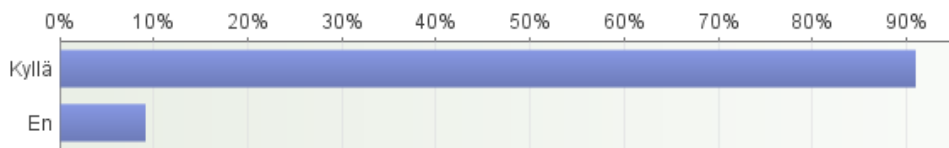
KUVIO 12. Optometristien työnkuvaa vastaavien työsuhteiden määrä opintojen aikana (vastaajien määrä 121)

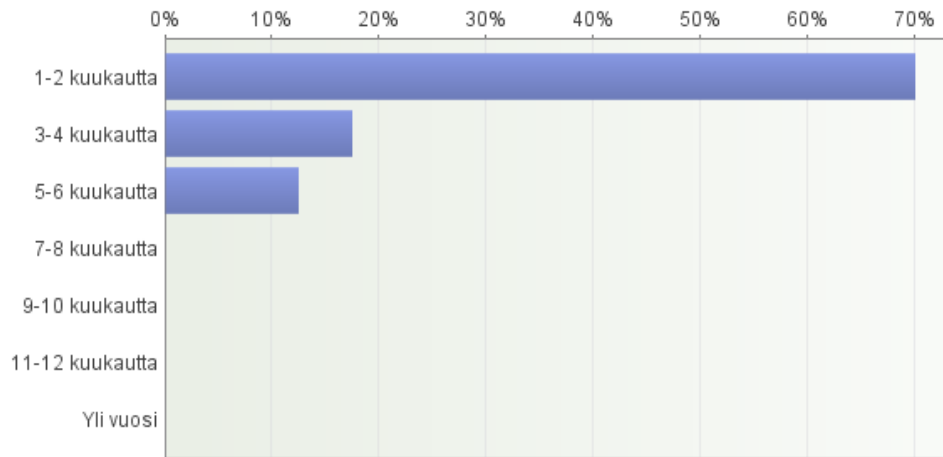
KUVIO 13. Vastanneiden (n=122) tilanne valmistumishetkellä

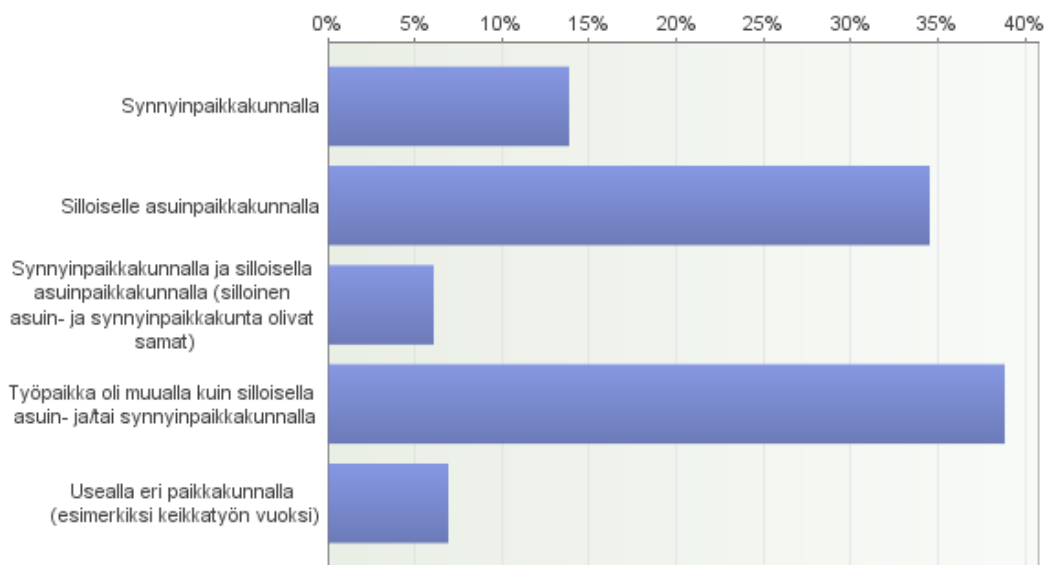
KUVIO 14. Vastanneiden (n=80) työllistyminen optometristin tutkintoa vastaavalle alalle valmistumisen jälkeen

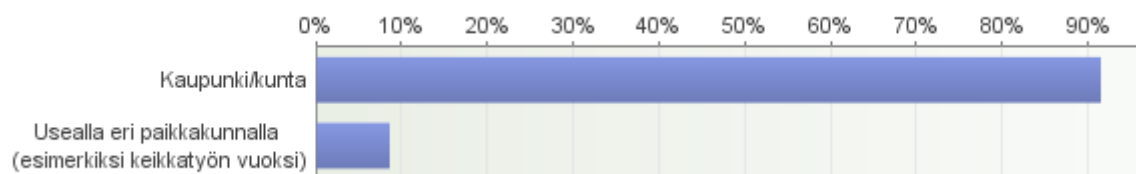
KUVIO 15. Optometristin tutkintoa vastaavan työn tekeminen aikavälillä valmistumisesta nykyhetkeen (vastaajien määrä 44)

KUVIO 16. Optometristin tutkintoa vastaavan työn saamiseen kulunut aika valmistumisen jälkeen (vastaajien määrä 44)

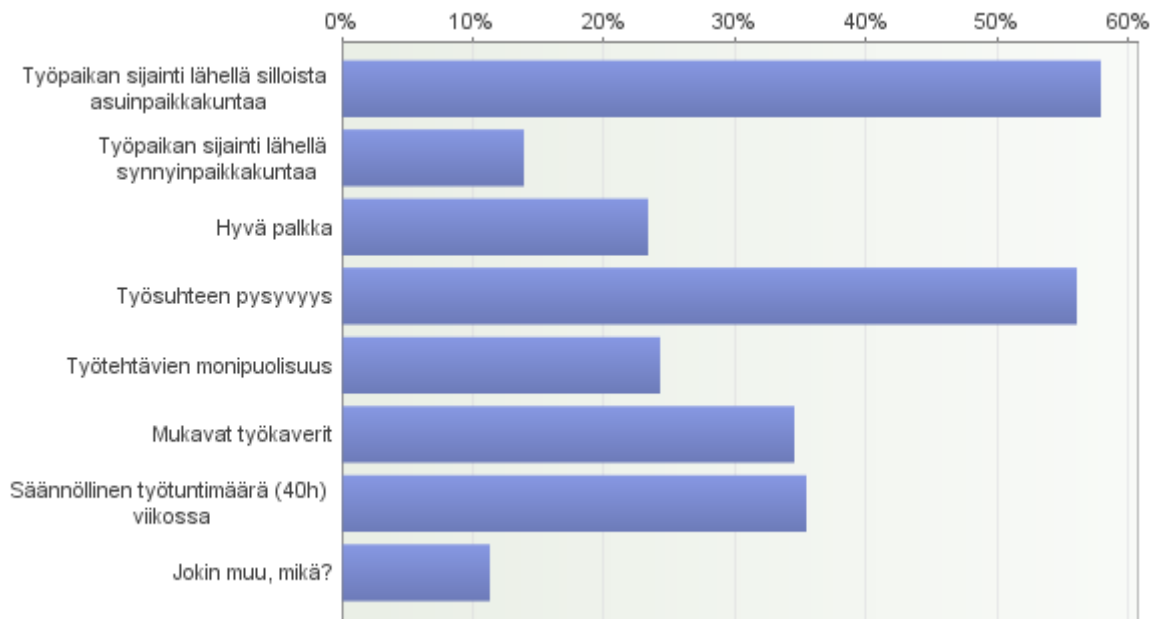
KUVIO 17. Optometristin tutkintoa vastaavan työpaikan sijainti valmistumisen jälkeen (vastaajien määrä 116)

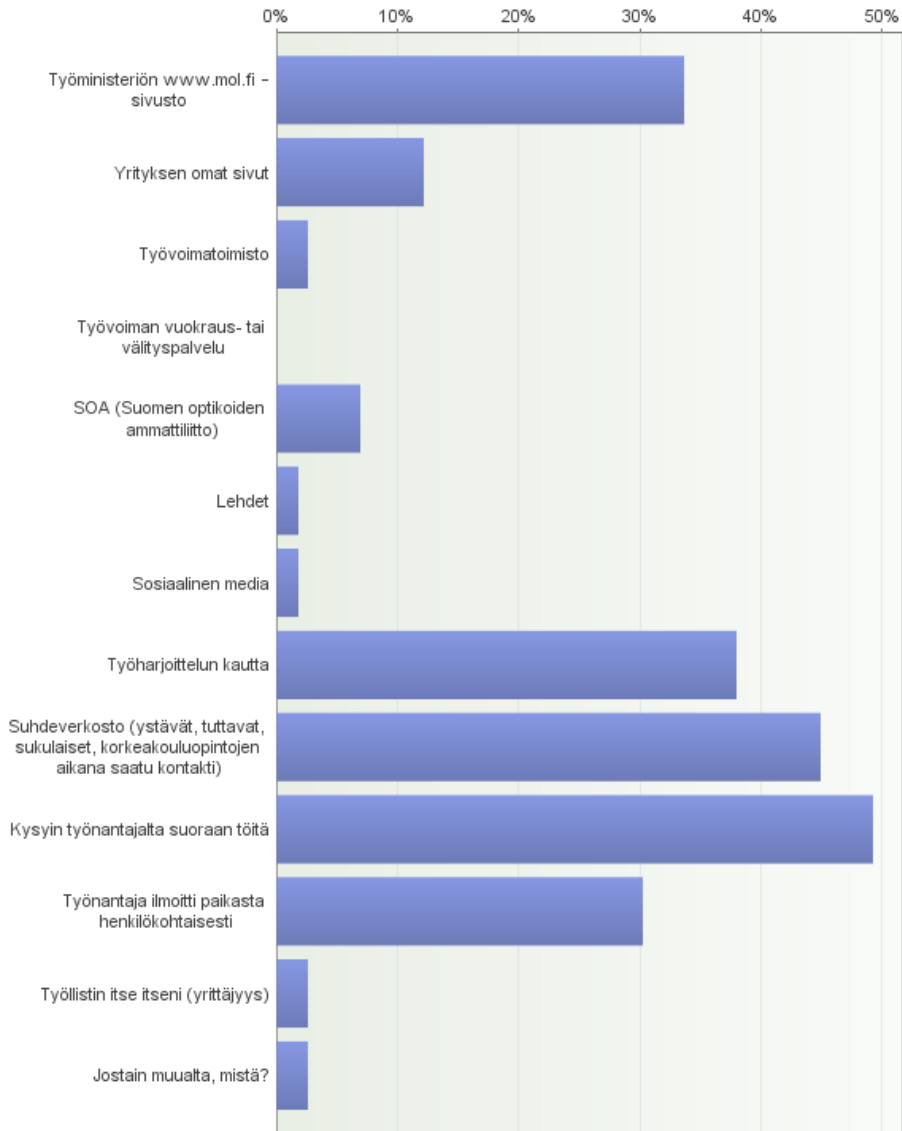
KUVIO 18. Ensimmäisen optometristin tutkintoa vastaavan työn sijainti paikkakunnittain (vastaajien määrä 116)

Avoimet vastaukset: Kaupunki/kunta

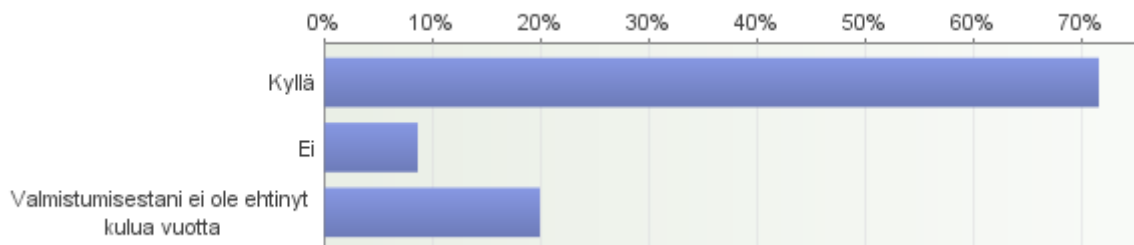
- Vaasa 1 kpl
- Kouvola 2 kpl
- Vantaa 4 kpl
- Oulu 7 kpl
- Espoo 7 kpl
- Kokkola 1 kpl
- Turku 5kpl
- Kuusamo 1 kpl
- Forssa 2 kpl
- Kerava 1 kpl
- Pori 4 kpl
- Siilinjärvi 2 kpl
- Raahe 1 kpl
- Mikkeli 1 kpl
- Kajaani 3 kpl
- Kaustinen 1 kpl
- Helsinki 21 kpl
- Pirkkala 1 kpl
- Varkaus 1kpl
- Rovaniemi 4kpl
- Pietarsaari 1 kpl
- Haapajärvi 1 kpl
- Tampere 2 kpl
- Jyväskylä 3 kpl
- Kempele 1 kpl
- Seinäjoki 3 kpl
- Uusikaupunki 1kpl
- Lieksa 1kpl
- Haukipudas 1kpl
- Lahti 1kpl
- Riihimäki 1kpl
- Joensuu 2 kpl
- Kuopio 1 kpl
- Kirkkonummi 1 kpl
- Tornio 1 kpl
- Mäntsälä 1 kpl
- Kemi 1 kpl
- Kemijärvi 1 kpl
- Rauma 1 kpl
- Pello 1 kpl
- Iisalmi 1 kpl
- Kalajoki 1 kpl
- Kauhajoki 1 kpl
- Jyväskylä 2 kpl
- Kotka 1 kpl
- Loimaa 1 kpl
- Sastamala 1 kpl
- Klaukkala 1 kpl
- Porvoo 1 kpl

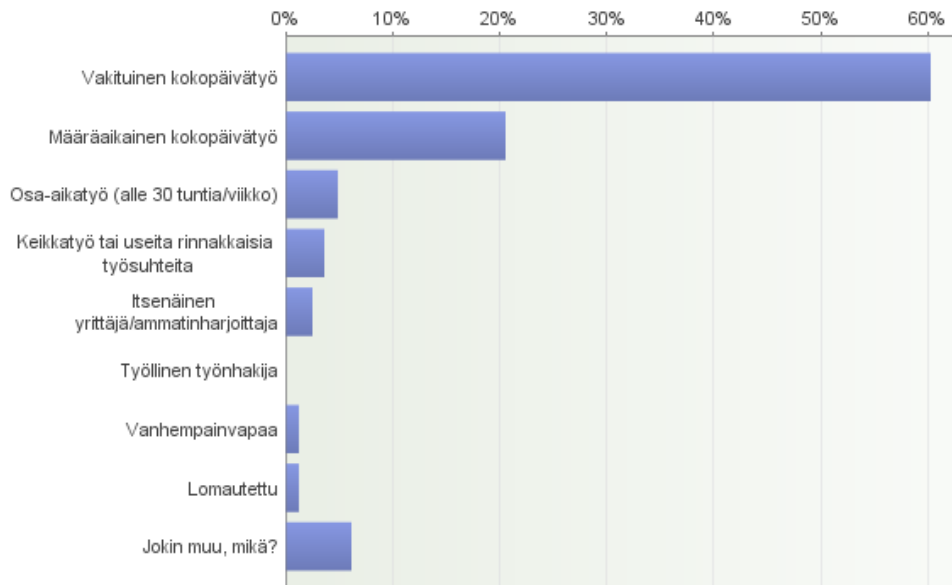
KUVIO 19. Vastaajien (n=116) ensisijaiset toiveet optometristin tutkintoa vastaavaa työtä hakiessa

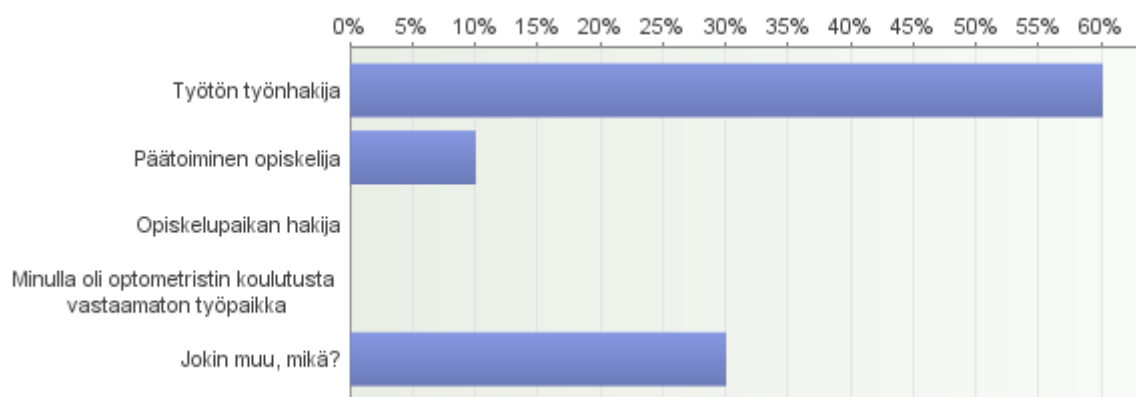
KUVIO 20. Tärkeimmät työllistymisen väylät optometristin tutkintoa vastaavaan työhön (vastaajien määrä 116)

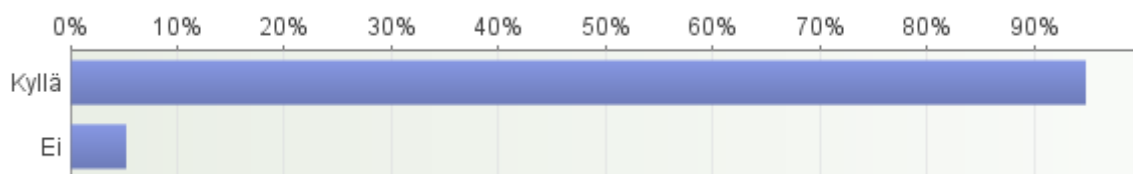
KUVIO 21. Optometristin tutkintoa vastaava työpaikka vuoden päästä valmistumisesta (vastaajien määrä 116)

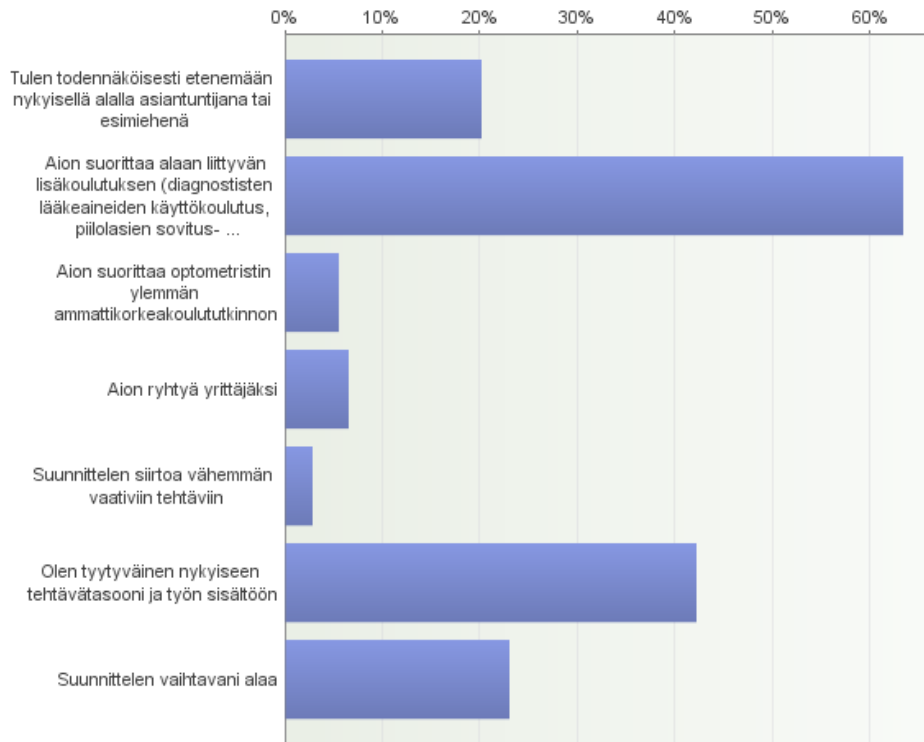
KUVIO 22. Optometristin tutkintoa vastaavaan työpaikkaan liittyvä tilanne vuoden päästä valmistumisesta (vastaajien määrä 83)

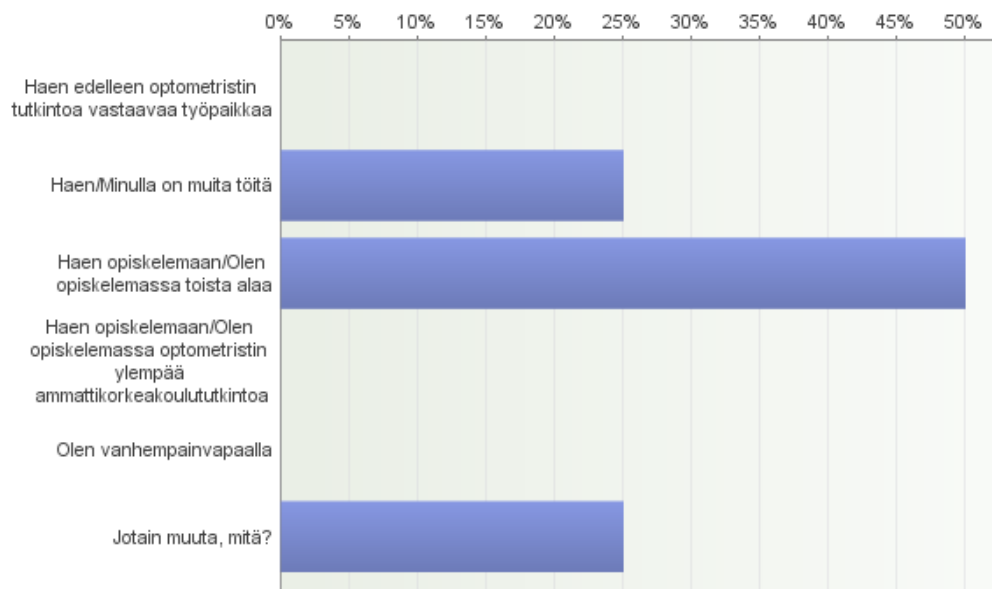
KUVIO 23. Tilanne vuoden päästä valmistumisesta (vastaajien määrä 10)

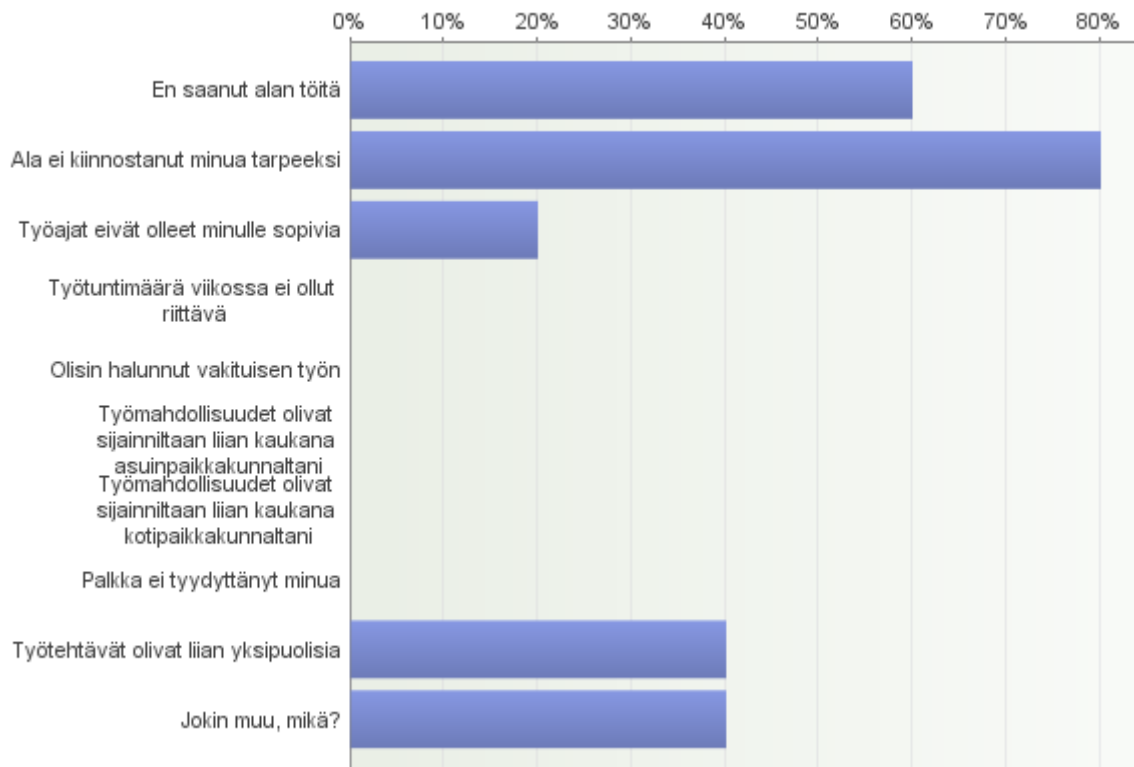
KUVIO 24. Optometristin tutkintoa vastaava työpaikka tällä hetkellä (vastaajien määrä 115)

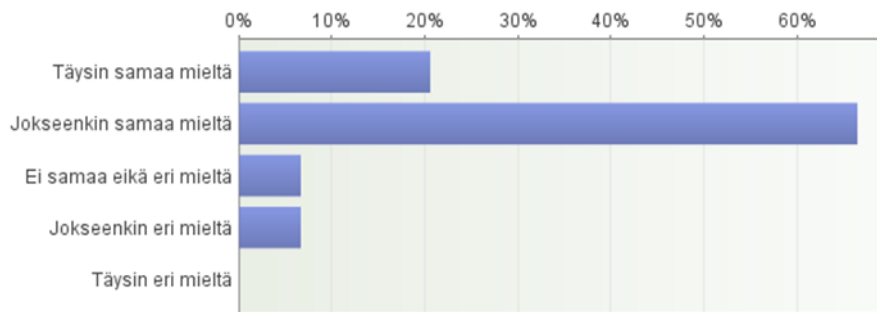
KUVIO 25. Uratavoitteet seuraavan viiden vuoden aikana (vastaajien määrä 109)

KUVIO 26. Toiminta kun ei ole optometristin tutkintoa vastaavaa työpaikkaa (vastaajien määrä 4)

KUVIO 27. Alan vaihtamiseen johtaneet asiat (vastaajien määrä 5)

KUVIO 28. Vastaajien (n=122) ammatillinen pätevyys valmistumishetkellä